

Uredništvo: uprava, Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004. Mesečna naročnina 20 lir, za inostranstvo 40 lir. — Ček, rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inostranstvo. — Izključno sodelovanje za oglaševanje in izposojanje: UPI S. A. Milano. Reprograf na vprašanje.

SCLOVENECE

APRIL 1944

27
ČETRTEK

Voller Abwehrerfolg am unteren Dnjestr

Schwere Sowjetverluste nordwestlich Jassy - Geländegevinne bei Luck - Feindvorstösse bei Nettuno blutig abgewiesen

Aus dem Führerhauptquartier, 26. April. DNB. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Im Raum von Sewastopol beschränkten sich die Sowjets gestern infolge ihrer hohen Verluste in den letzten Tagen auf örtliche Angriffe, die abgewiesen wurden.

Am unteren Dnjestr traten die Bolschewisten auf breiter Front zum Angriff an. Unsere Truppen errangen in schweren Kämpfen, wirkungsvoll unterstützt durch Verbände der Luftwaffe, einen vollen Abwehrerfolg. Örtliche Einbrüche wurden aufgefangen oder durch schwingvolle Gegenangriffe beseitigt. Der Feind verlor zahlreiche Panzer. In den Kämpfen hat sich die brandenburgische 257. Infanterie-Division unter Führung des Generalleutnants Freiherrn von Mauchenheim, genannt Bechtolsheim, besonders bewährt.

Nordwestlich Jassy stiessen deutsche und rumänische Truppen überraschend vor und fügten dem Feinde schwere Verluste an Menschen und Material zu. Die Bolschewisten verloren 22 Panzer, 70 Geschütze und über 600 Gefangene.

Zwischen den Karpathen und dem oberen Dnjestr wehrten ungarische Truppen feindliche Gegenangriffe ab. Südwestlich und nordwestlich Luck brachten eigene Angriffsunternehmen Geländegewinn.

Im Landekopf von Nettuno wurden feindliche Vorstösse blutig abgewiesen. An der italienischen Südfont wurden im Abschnitt einer Infanteriedivision in der Zeit vom 1. März bis 24. April 30 feindliche Panzer, mehrere Geschütze sowie zahlreiche Bunker durch Stosstruppen gesprengt.

Im oberitalienischen Raum schossen deutsche und italienische Jäger 13 feindliche Flugzeuge, in der Mehrzahl vierturmige Bomber, ab.

Leichte deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Eigene schwere Kampferfahrungen griffen in der vergangenen Nacht Ansammlungen in den Häfen der englischen Südküste mit guter Wirkung an.

Die deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Eigene schwere Kampferfahrungen griffen in der vergangenen Nacht Ansammlungen in den Häfen der englischen Südküste mit guter Wirkung an.

Die deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Eigene schwere Kampferfahrungen griffen in der vergangenen Nacht Ansammlungen in den Häfen der englischen Südküste mit guter Wirkung an.

Die deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Eigene schwere Kampferfahrungen griffen in der vergangenen Nacht Ansammlungen in den Häfen der englischen Südküste mit guter Wirkung an.

Die deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Eigene schwere Kampferfahrungen griffen in der vergangenen Nacht Ansammlungen in den Häfen der englischen Südküste mit guter Wirkung an.

Die deutsche Seestreitkräfte beschossen Bastia auf Korsika mit guter Wirkung.

Vor der nordnorwegischen Küste brachten Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits im Seegebiet von Bodoe drei angreifende feindliche Flugzeuge zum Absturz. Über den besetzten Westgebieten wurden gestern 16 britisch-nordamerikanische Flugzeuge vernichtet.

In der vergangenen Nacht warfen feindliche Störflugzeuge Bomben auf Orte in Westdeutschland.

Borba do konca

Budimpešta, 25. aprila. Nemška narodnostna skupina na Madžarskem se je v nedeljo zbrala v Bonyhadi, glavnem mestu tolnajškega komitata, na veliko zborovanje ob priliki Führerjevega rojstnega dne. Sestanka so se udeležili namestnik madžarskega ministrskega predsednika Evgen Ratz ter predsednik madžarske poslanske zbornice Andrej Tassnady-Nagy. Nemško vladno je zastopal poslanik in opolnomočenec velike Nemčije dr. Edmund Veessenmeyer. V nagovoru je dejal vodja skupine dr. Basch: »Madžarski Nemci so se zbrali v zibelki narodnostnega pokreta v Bonyhadi, da bi na Führerjev rojstni dan podali spridevalo o svoji verni in stalni pripravljenosti za boj. Brez Nemčije in Adolfa Hitlerja bi Evropa že davno postala žrtev boljševizma. Dr. Basch je nadalje podčrtal, da madžarska vlada pri svojem obnovitvenem delu lahko stalno računa na podporo nemške narodnostne skupine, ki si želi le to, da bi lahko neovirano vrgla vso svojo moč na tehnično vojno.

Lep uspeh madžarskih čet

Budimpešta, 25. avgusta. Šesto madžarsko vojno poročilo pravi, da so južno od Pruta prodirajoče madžarske čete po razbitju manjših ruskih bojnih skupin zavzele nov važen odsek bojišča. Severno od Pruta so razbile s močnimi oklepniškimi silami podprt protinapad boljševiških sil, pri katerem je imel sovražnik izredno visoke in težke izgube. Madžari so uničili 35 težkih bojnih voz. Dodatno k madžarskemu vojnemu poročilu poudarjajo, da dajejo ti boji sijajen dokaz o bojni moralni madžarskih čet. Predvsem je treba poudariti uspešen poseg madžarskega naskakovalnega topništva.

Moskva zahteva vdor

Zeneva, 25. aprila. V sovjetskem časopisu »Vojna in delavski razred« močno kritizira sovjetski kontraadmiral Prokof italijanski vojni pohod ter delovanje angloameriških zaveznikov na tem bojišču. Nek drug članek istega časopisa pravi, da je preteklo že preveč časa od dneva, ko je svet izvedel o zavezniških načrtih, ki predvidevajo napad na Nemčijo z vzhoda, juga in zapada. Z vzhoda ni manjkalo udarcev. Tega pa po mnenju lista ni mogoče reči o jugu in zahodu.

Jasneje bi ta precej razširjeni sovjetski list Angloamerikancem ne mogel povedati svojega mnenja. Njegov članek je nezakrit poziv po resničnem drugem bojišču, po »vdoru angloameriških zaveznikov na zahod. Stalin ne more več dalje čakati na dejansko odprtje drugega bojišča. V tem trenutku potrebuje vdor bolj nujno kot kdaj koli prej, zato še enkrat s pomočjo sovjetskega uradnega organa objavlja svoj klic, naj se vdor vendar že začne.

Madžarski židje internirani

Budimpešta, 26. aprila. V severno-vzhodnih predelih države, ki so, kakor je znano, že na gosto naseljeni od Židov, ter na vzhodnih madžarskih ozemljih, ki so bila proglašena kot vojno operacijsko področje, so bili židje internirani v taboriščih.

Gre za nad 300.000 Židov, ki se nahajajo sedaj v več taboriščih. Stanovanja Židov so madžarske oblasti zapečatile in za sleherni neupravičeni poskus prilaštve Židovskega premoženja je predvidena smrtna kazen.

Interniranje Židov se nanaša na žide obeh spolov in vsake starosti. Izvezli so zgolj zdravniki, lekarnarji in delavci, ki so zaposleni v vojnih in oborožitvenih obratih.

Letalski napad na Neapelj

Berlin, 25. aprila. DNB. Kot je javilo vojno poročilo, je v ponedeljek zvečer oddelek težkih nemških bojnih letal z dobrim uspehom napadel luške naprave v Neaplju. Napad je trajal četrte ure. Posadke so dobro videle svoje cilje, na katere so padle številne bombe vseh kalibrov. V pristanišču sta nastala dva velika površinska požara in več ostalih velikih požarov. Računamo lahko z uničenjem velikih količin angloameriškega materiala.

Boljševiški kolos ni neizčrpen

Berlin, 25. aprila. Številke sovjetskih proračunov iz leta 1933 do 1944 kažejo, tako ugotavlja »Berliner Börsenzeitung«, naraščanje nevarnosti, ki jo vidimo danes pred očmi v vsej njeni veličini. Te številke nam tudi povedo, da ta nevarnost ni nepremagljiva, da boljševiški potencial ni neizčrpen. Ako je Sovjetska zveza po lastnih navedbah v tretjem letu vojne kljub največjemu poživljenju boja; vkljub nujnosti obsežnosti popravil v ponovno zasedenih ozemljih lahko zvišala svoj skupni proračun le še za 6%, ako je njen vojaški proračun od 124,7 milijard v letu 1943. povečan le za 3,5% na 128,4 milijarde za leto 1944, potem nam te številke dokazujejo, da se že očitno kažejo posledice brezobzirnega izkoriščanja sovjetskih človeških rezerv in da se »sovjetski kolos« zaveda, da so njegove moči omejene.

Bombe opustošile pariško pokopališče

Pariz, 25. aprila. Največje pariško pokopališče St. Quen je bilo pri zadnjem strahovalnem napadu angloameriškega letalstva na Pariz v noči na petek skoraj popolnoma opustošeno. Baje je bilo porušeni okrog 2.000 grobov. Od petka dalje je dostop na pokopališče prepovedan, ker se boje tempiranih bomb.

Popoln obrambni uspeh ob spod. Dnjestru

Težke sovjetske izgube severozahodno od Jašija - Osvojitve pri Lucku - Sovražni sunki pri Nettunu krvavo zavrnjeni

Führerjev glavni stan, 26. apr. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na področju Sebastopola so se včeraj Sovjeti zaradi svojih velikih izgub v zadnjih dneh omejili na krajevne napade, ki so bili odbiti. Ob spodnjem Dnjestru so prešli boljševiki na široki črti v napad. Naše čete so si v težkih bojih, učinkovito podprte z oddelki letalstva, priborile popoln obrambni uspeh. Krajevni vdori so bili prestreženi ali z zanosnimi protinapadi očisteni. Sovražnik je izgubil številne oklepnike. V bojih se je posebno odlikovala brandenburška 257. pehotna divizija pod poveljstvom generalnega poročnika Freiherrna von Mauchenheima, imenovanega Bechtolsheim.

Severozahodno od Jašija so nemške in romunske čete presenetljivo prodrele in zadale sovražniku težke izgube v ljudeh in gradivu. Boljševiki so izgubili 22 oklepnikov, 70 topov in nad 600 ujetnikov.

Med Karpatih in zgornjim Dnjestrom so madžarske čete odbile sovražne protinapade. Južozahodno in severozahodno od Lucka smo si z lastnimi napadalnimi nastopi osvojili ozemlje.

Na nettunskem predmestju so bili krvavo odbiti sovražni sunki. Na italijanskem južnem bojišču so udarniški oddelki na odseku neke pehotne divizije od 1. marca do 24. aprila poglani v zrak 30 sovražnih oklepnikov, več topov ter številne bunkerje.

Nad zgornjeitalijanskim področjem so nemški in italijanski lovci sestrelili 13 sovražnikovih letal, od tega večidel štirimotornih bombnikov.

Lahke nemške pomorske voje sile so z dobrim učinkom obstreljevale Bastijo na Korziki.

Pred severno norveško obalo so zaščitne ladje neke nemške spremilave sestrelile nad morskim področjem Bodoja tri napadajoča sovražna letala. Nad zasedenimi zapadnimi ozemlji je bilo včeraj uničenih 16 angloameriških letal.

V pretekli noči so sovražna motilna letala metala bombe na kraje v zapadni Nemčiji. Naši oddelki težkih bojnih letal so napadli v pretekli noči z dobrim učinkom zbirališča ladij v lukah angleške jugovzhodne obale.

Angleško ščuvanje žanje sadove

Skrbi zaradi upora grških mornarjev v Aleksandriji

Curib, 25. aprila. Upor grške voje mornarice v Aleksandriji je angleški javnosti, ki je o tem dogodku izvedela šele sedaj po njegovi zadušitvi, izzval veliko presenečenje. Iz nekaterih glasov dobivamo vtis, da je bojezan pred komunistično nevarnostjo, ki se je naenkrat pojavila nekje, kjer je niso pričakovali, tako velika, da se je resno omajala. dose-danja naklonjenosti, ki je podpirala komunistična stremjenja proti begunski vladi in kralju. Diplomatski dogovori »Manchester Guardian« je mnenja, da bodo nemiri grških oboroženih sil ojačali odločenost grškega kralja, da se nikakor

ne bo pokoril pritisku »narodne osvobodilne fronte«. Dopisnik poroča nadalje, da se med raznimi uporniški skupinami v Grčiji, med katerimi je bilo marca »sklenjeno premirje, še vedno vrše boji. V Kairu živeči Grki so po mnenju lista močno pod vplivom »narodne osvobodilne fronte«. Vendar to ne kralja ne vpliva preveč močno. Po njegovem mnenju hoče osvobodilna fronta obvladati vladno, kralj pa si želi narodne vlade. Iz Kaira poročajo, da so po zadušitvi upora na nekom rusilcu in dveh korvetah grške voje mornarice prisilili tudi upornike, ki so bili na kopnem, da so se predali.

Zopet velike izgube tolovajev

Berlin, 26. aprila. S hrvatskega področja poročajo v ponedeljek o ponovnih velikih izgubah komunističnih tolp in ogromnih količinah plena. Tolovaji so izgubili na en sam dan zgolj na področju ene armade 1088 mrtvih in 146 ujetih. Razen tega pa so imeli mnogo ranjenecv in prebežnikov. Nemške in zavezniške čete so zaplenile 1 top, 8 strojnic, 1 težak minomalec, 120 pušk, 16 zabojev topniškega in 7 zabojev pehotnega streliva ter 120 patron srednjekalibrskega streliva.

Največji delež pri teh uspehih je imela muslimanska prostovoljska divizija SS, ki je iztaknila v severno-vzhodni Bosni neko sovražno oskrbovalno opori-

šče in zavzela 27 bunkerjev. Med tamkaj padlimi je bilo 9 zdravnikov, ki so bili vsi židje. V oči pada pa tudi veliko število Židov pri sovražnih preskrbovalnih edinicah.

V srednji Bosni so podonavskočvabski prostovoljci oddelkov SS iztrgali tolovajem mesto Mrkonje, ki bi naj služilo tolpam kot nadomestilo za sosednja, v januarju osvobojeno, staro bosansko mesto Jajce. V južni Bosni je pred uničenjem neka tolovajska divizija, ki jo že več dni uspešno zasledujejo, dočim so v vzhodni Sloveniji policijski lovci odbili napad tolovajev, jim v protinapadu prizadali težke izgube ter odvzeli dragocen plen.

Emanuel na strmi poti

Milan, 25. aprila. Po poročilu bariškega radija so novi »ministri« Badoglijeve vlade v ponedeljek popoldne prisegli pred Viktorjem Emanuelom, ki jim je prečital izjavo, v kateri izraža svoje posebno zadovoljstvo, ker bodo odsej zastopniki vseh političnih smeri sodelovali v »vladi.« »Vi, moj ljubi maršal in jaz sam si štejeva v čast, da je bila Italija vedno nad vsemi našimi mislimi,« je dejal izdajalski kralj, pri čemer se je otivno zavedal, da v onem delu Italije, kjer lahko še igra pomembno vlogo, vedrje politično smer le še z vmešavanjem Moskve, ki pa mu jemlje iz rok vse vpliv.

Ameriški bombniki pristali v Švici

Clrib, 25. aprila. Po visokih izgubah, ki jih je utrpelo ameriško letalstvo v ponedeljek, ko je preletelo švicarsko ozemlje, so ameriški bombniki v torek znova leteli nad Švico. Ob tej priliki so švicarski lovci prisilili tri bombnike k pristanku. Eno izmed teh letal se je vžgalo. Dve ostali letali sta se spustili na letališče Düsendorf pri Curichu. Posadke petih ameriških letal so bile internirane.

»Sovjetska zveza hoče obvladati ILO«

Zeneva, 26. aprila. Članek »Izveštije«, v katerem označujejo mednarodno Labour organizacijo (ILO) za »bankrotno« ter zahtevajo novo organizacijo, ki ne bo imela ničesar skupnega z ženevsko ligo, je izzval na torkovi konferenci ogromno razburjenje, poroča Reuter iz Philadelphije.

Ta članek je tvoril glavno snov razgovorov delegatov. Med delegati je prevladovalo mnenje, da si Sovjetska zveza prizadeva reorganizirati ILO, da bi lahko ona prevzela v njej prevladujočo vlogo.

Kaj naj stori Švica z dolarskim čekom?

Bern, 26. aprila. V švicarski javnosti obravnavajo v zvezi z dolarskim čekom, ki ga je nedavno predal ameriški poslanik v Bernu, vprašanje, kaj naj počno z njim.

Tako piše n. pr. list »Bund«, da ta ček najprej povečuje dobroimetje, ki ga ima Švica v Zedinjenih državah in ga ne

more izkoriščati. Težkoče niso v tem primeru pravne narave, kajti Amerikanci tokrat ne bi smeli uveljavljati zapore, ki so jo izrekli nad nevtalci. Bistveno pa je, da tudi pri takšnem stanju ne more Švica gospodarsko ničesar prirediti z dolarji. Ameriškega blaga in gradiva, ki bi bilo nujno potrebno za obnovo Schaffhausena ni mogoče uvoziti. Toda tudi v tretjih državah ne bo mogoče koristno uporabiti teh dolarjev, to pa zaradi niže cenitve.

Mesto Schaffhausen prejme torej 4 milijone švicarskih frankov, ki bodo morebiti razbremenili davkoplačevalce, gospodarsko pa ne bodo nudili nikakih koristi.

Moskva škili na bližnji vzhod

Stockholm, 26. aprila. »Rdeča zvezda« se ukvarja s petrolejsko politiko Zedinjenih ameriških držav na bližnjem vzhodu. Moskovski list piše: »Severno-ameriške družbe so razvile veliko zanimanje ne samo v Saudovi Arabiji, temveč na vsem arabskem polotoku za nekatere prometne zveze, ki vežejo Evropo, Azijo in Afriko. Te prometne zveze privlačujejo pozornost Amerikancev prav tako kot petroleja.«

Amerikanci, ki skušajo uresničiti daljnosežne poveljne načrte za letalski promet med celinami, si že sedaj hočejo zagotoviti oporišča na teh izredno važnih križiščih svetovnega prometa.

Kratka poročila

Pariz, 26. apr. Po poročilih iz Alžira je bil v torek končan proces proti 41 pristajem francosko-afriške falange. 39 obtožencev je bilo v odsotnosti obsodjenih na smrt. Vsi ti se nahajajo sedaj v Franciji. Ostala dva obtoženca sta bila obsodjena na 10, oziroma 15 let prisilnega dela.

Budimpešta. Od 30.000 trgovin v Budimpešti so jih morali zapreti kar 18.000, ki so bile v židovskih rokah, kar dokazuje, da so bili židje lastniki okoli 60% budimpeških trgovin.

Pariz. Angloameriški bombniki so v zadnji noči odrgli nad okrajem Charents eksplozivna polnilna peresa in škatle kekov. Zupani številnih občin so opozorili prebivalstvo na nevarnost, če pobirajo te predmete.

Stockholm. Roosevelt je v torek sprejel avstralskega ministrskega predsednika Curtina.

Stockholm. Severnoameriški senat je v torek odobril mornariški proračun v rekordni višini 32.645.000.000 dolarjev. Predlog gre sedaj v Belo hišo.

Beograd, 25. aprila. Cesar še ni dosegel razvoja vojne zlasti od teheranske konference dalje, to je uspelo v zadnjih dneh s strahovalnim napadom angloameriških letalcev na Beograd, piše vojno poročilo. Dr. Otto Schulmeister. V vseh pogovorih s Srbi v zakloniščih in v bunkerjih in po napadih pred uničenimi stanovanji, gorečimi hišami in mrtvimi znanici na cestah, se je glasno slišalo, kako so Srbi prekinjali te »prijatelje«. To politično prebujenje, ki je nastalo med bolečinami in solzami, je zaradi tega tem močnejše. Zadnji težki strahovalni napad, katerega žrtev so bili predvsem notranji deli Beograda, je na krut način pokazal Srbom, da so le predmet politike svojih bivših zaveznikov. Podatna propaganda, ki je vedno znova skušala zagotoviti prebivalstvu srbskega glavnega mesta, da se mu ne bo nič zgodilo, se je sedaj razkrinjala.

Krasno uspeli propagandni shodi na Dolenjskem

Na belo nedeljo so bila protikomunistična zborovanja v Škocjanu pri Mokronogu, v St. Jerneju, v Šmarjeti in v Trzinu

Novo mesto, konec aprila. Domobranstvo roji, kakor čebele spomladi. Matični panj v Novem mestu je že dvakrat v kratkem času rojil. Roj domobrancev je odletel na nove postojanke v Trzinu in St. Jerneju. Posadki sta takoj stopili v akcijo in komuniste zasledujeta na vsak korak. V Trzinu je posadka že dvakrat zadala komunistom težke izgube; prvič so morali roparji z bojšča odpeljati 3 voze mrtvih in ranjenih, zaplenjeno je bilo veliko vojaškega materiala, drugi je padlo zopet 8 komunistov, k domobrancem pa se je javilo 14 prisilnih mobilizirancev. Zelo veselji so bili propagandnega časopisa, ker so dosedaj morali poslušati samo lažno komunistično propagando o njihovih »sijajnih« zmagah vseh psovod.

Na belo nedeljo so bili kar štirje propagandni shodi in sicer v Škocjanu pri Mokronogu, v St. Jerneju, v Šmarjeti in v Trzinu. V Škocjanu je bilo zborovanje po prvi jutranji maši, v St. Jerneju pa popoldne po liturgiji. Povsod je bila velika udeležba, zlasti v St. Jerneju, kjer se je kljub neugodnemu času zbralo nad 600 poslušalcev, ki so z navdušenjem pozdravljali govornike, zlasti pa gospoda dr. Benedičiča, ki je v daljšem govoru obrabljal s šentjernejskimi komunisti. Ti so dali v gozd proslulega krvnika Pirkoviča-Corta, ki ga bo zgodovina slovenskega naroda z gnusom omenjala še stoletja, pokvarjenega študenta Maksa Valeta in še celo vrsto drugih, ki so nekateri že dobili zasluženo kazen, dočim pa druge ista pravična kazen še čaka.

Gospod Furlan pa je v svojem lepem govoru omenjal: kakor se je vas St. Jernej zelo slabo izkazala, da se elabže ni mogla, tako pa so njena okolica in okoliške vaši pokazale, kje je njeno mesto, namreč v domobranstvu. Saj je dala največ domobrancev, nad 1000, in jih je izmed njih tudi že precej položilo svoje življenje na oltar domovine. Ravno tem borem gre zahvala,

da je tudi njena okolica očiščena banda je sedaj v St. Jerneju posadka in ditskih tolp.

Vas je bila ta dan odeta v slovenske zastave, kostanjevska domobranska godba, pri kateri je tudi precej šentjernejev, pridno svirala koračnice, ljudje pa so zadovoljnih obrazov odhajali na svoje domove.

Potreben je bil propagandni govor zlasti v Škocjanu, kjer je še veliko mož in fantov doma. Niso komunisti, vemo, a spadajo v vrsto »ORC. Radi bi obdelovali polje in vinograde, lepo uživali sad svojega dela, drugi pa naj bi s puško v roki nosili svoje življenje na prodaj. Tudi skušnje jih ne izuče.

Pred 14 dnevi je padel edini sin Muhar, o katerem je »Slovenec« že po-

Univerzni profesor Evgen Spektorski o evrazijstvu in boljševizmu

Svetovnoznani ruski učenjak je pokazal na nevarnost, ki preti kulturni Evropi od boljševizma, zvezanega z evrazijstvom

Ljubljana, 26. aprila.

Protikomunistična predavanja so prirejena tudi za srednješolske profesorje. Profesorjem predavajo priznani znanstveniki, objektivno, na znanstven način, da ne more nihče dvomiti o resničnosti njihovih izjav.

Včeraj je profesorjem predaval univ. profesor Evg. Spektorski o vprašanju »Evrazijstvo in boljševizem«. Profesor Spektorski je svetovno priznan znanstvenik. Predaval je že na petih univerzah, bil je rektor univerze sv. Vladimirja v Kijevu. Moral pa je skupaj z mnogimi svojimi tovariši oditi iz boljševiške Rusije, ker ni hotel sprejeti boljševiške zahteve, da se mora širiti marksistična ideologija z univerzitetnih stolov kot neizpodbitna resnica in da je vsa znanost od Marxa naprej le eksegeza Marxovih spisov. Na naši univerzi predava profesor Spektorski na pravni fakulteti sociologijo, pravno enciklope-

dijo in pravno filozofijo. Njegova predavanja so med najbolj obiskanimi.

Včerajšnje predavanje prof. Spektorskega je zbudilo veliko zanimanje.

Evrazijstvo je neko svetovno naziranje o zemljepisni, etnični, celo politični in kulturni enotnosti Evrope in Azije. Prav za prav ne gre za enotnost teh dveh kontinentov. Pri evrazijstvu gre za to, da se proglašajo Rusija za posebne vrste prostor, ki se ne more šteti ne za integralen del Evrope pa tudi ne Azije, marveč je to neka »mongolofrac«, svet zase.

Evrazijstvo so prvi širili ruski emigranti, a so imeli somišljenike tudi v boljševiški Rusiji. Boljševikom je to gibanje celo ugajalo, ker so ga lahko zlorabljali za opravičilo, da, naravnost za valorizacijo uničevanja mnogih kulturnih vrednot, ki je spravičilo v zadrego celo nekatere kulturne boljševike.

Boljševiki so se kmalu odvrnili od evrazizma — v teoriji. Praktično pa so ustvarjali take razmere, da so prišli azijski narodi v Rusiji vedno bolj do veljave, da je bil ogromni ruski narod prevladan od maloštevilnih vzhodnih plemen. To dokazuje sestava »sveta nacionalnosti« zgorajnega doma v boljševiškem parlamentu. V tem svetu je bilo 30 zastopnikov Rusov in 208 zastopnikov narodnih manjšin v Rusiji.

Zgodovina dokazuje, da je Rusija do 1917. tvorila del Evrope. Ruska država je prešla vse stadije zgodovinskega razvoja evropskih držav. Duhovna zgodovina Rusije je povezana z duhovno zgodovino Evrope. — In Rusija je tudi vedno čutila svojo pripadnost Evropi.

Tatarski jarem je ruski narod sprejel kot katastrofo, ki ga je ustavila v razvoju, ne pa morda kot ero, kakor gledajo na tatarsko nadvlado evrazijci.

V Šmarjeti pa je govoril g. Demetrijski. Tudi tam je bila velika udeležba in tudi od tam se pridno priglašajo skrivati, ki se javljajo k domobrancem. V Trzinu je domobranska posadka komaj teden dni. Tudi našega časopisa v tiste kraje ni bilo. Zato so ljudje željno hrepeneli slišati in spoznati resnico. Govoril je še gospod Sedej Bine. Z zanimanjem in odobravanjem so sledili poslušalci njegovim izjavam ter si potem po vsej mirenski dolini pripovedovali, kaj so slišali v Trzinu. Ljudje so tudi veliko našega časopisa kupili in raznesli po okolici.

Povsod se probuja prava narodna zavest, ki je predvsem v tem, da obvarujemo vero naših očetov, jezik slovenski in narodna izročila. Ves narod sedaj že iz notranjega prepričanja zavrača prevratni komunizem kot skrajno škodljiv in pogubonosno poednino, družbi in narodu.

Naročajte 'Slovenca'!

Res je ta nadvlada pustila v Rusiji precej sledi, a tudi v ostali Evropi niso mongolski pohodi ostali brez vsakršnih posledic. Nevarnost boljševizma zato ni predvsem v njegovi orientalizaciji, v njegovem mongolstvu. Nevarnost je v njegovem židovskem pobarvanem internacionalizmu. Druga nevarnost boljševizma je v tem, da bi boljševiki naščevali zoper Evropo azijske kolonije. Tretjo nevarnost pomeni lahko boljševizirana Kitajska.

Obstajata dve Aziji, je zaključil predavatelj. »Na čelu ene stoji Japonska, ki je proglasila svojevrstno Monroejevo doktrino: Azija Azijcem. To geslo preti Evropi z izgubo njenih kolonij, ne pomeni pa poseganje v njo samo. Druga Azija je rdeča Kitajska, zvezana s tretjo internacionalo. Ta zveza lahko dovede do pohoda motoriziranih Mongolov proti Evropi. Tak pohod more prinesiti večjo nesrečo kot napad Aile, tega »božjega bica«, ali tatarski jarem v Rusiji.

V Evropi se čisto sliši: ex oriente lux, z vzhoda prihaja luč. To je pravilno, v kolikor je Evropa dvakrat dobila luč z vzhoda. Prvikrat je to bila luč tiste filozofije, ki je dobila svoj dovršeni izraz v Platonovih delih. Drugikrat je prineslo luč z vzhoda krščanstvo. To je mila luč, ki postavlja mir na zemlji v odvisnost od slave Boga v višavah in dobre volje med ljudmi. Sedaj žari vzhod z novo zarjo. Toda ta zarja ne prinaša niti modrosti niti miru, ampak tisti svetovni požar, ki bi utegnil z evrazijsko pomočjo pretvoriti vso Evropo v isto divje polje, v katero je svoj čas Batujev napad pretvoril Kijevsko Rusijo.

Predavanje je naredilo na poslušalce velik vtis in je imelo popoln uspeh.

Gospodarstvo

Ameriški delavci se boje povojne brezposelnosti. Med severnoameriškim delavstvom narašča bojazan, kakor posnemamo iz poročila bostonskega radija, pred velen brezposelnostjo po končani vojni. Vsa zagotavljanja vlade ne morejo krotiti tega strahu. William Green, predsednik »American Federation of Labour« je dal duška temu skrbni polnemu razpoloženju z govorom, ki ga je imel pred kongresom, v katerem je med drugim tudi izjavil, da obstaja, žalibog, možnost da bodo morali odpušteni vojniki čakati skoraj leto in pol, preden bodo zopet sprejeti kje v delo. V delavskih krogih vedno znova opozarjajo na popolno brezposelnost in brezglavost, ki vlada v najvišjih krogih vlade. Ta način vlade je dovedel do največje zaskrbljenosti. Ameriškim delavcem grozi nevarnost, da bo koncem te vojne zopet vržen na cesto. Zanimiva je neka druga vest, po kateri bo v velikih tvornicah letal v Detroitu še pred potekom tega leta nastopila obširna brezposelnost. Do tega bodo dovedle namreč v kratkem izvršene prenosne proizvodnje. Dobro poučeni krogi Združenih držav pa trde, da bo konec vojne prinesel še mnogo bolj obsežne prenosne proizvodnje in da bo zaradi tega nastopilo še večje brezdelje in brezposelnost.

Zapora židovskih trgovin na Madžarskem. Trgovski in prometni minister je na podlagi odloka o prometni židovskega premoženja odredil takojšnjo zaporo vseh židovskih trgovin. Z odlokom je prišlo tudi vse blago teh židovskih trgovin pod zaporo. V primerih, kjer je vzdrževanje podjetja nujno potrebno za narodno obrambo, ali za javno preskrbo, bo v mestih župan, v občinah pa občinski organ po pooblastilu mogel imenovati poslovalno podjetje.

Prodaja radijskih aparatov na Hrvaškem. Notranje ministrstvo je izdalo odlok, da bo v bodoče možno kupovati radijske aparate le s posebnim dovoljenjem notranjega ministrstva.

Prodaja strojev na Hrvaškem. Trgovsko ministrstvo je v soglasju z deželno-gospodarskim ministrstvom izdalo odlok o omejitvi prodaje deželno-gospodarskih strojev in orodja. Kmetovalci bodo mogli take stroje in orodje nabaviti le pod tem pogojem da bodo predpisano količino žita ali drugih monopoliziranih proizvodov pred nakupom oddali državi.

Iz športa

Švicarski prvak v orodni telovadbi je postal Michael Reusch. Prvenstvenemu tekmovalcu, ki se je vršilo v Lausanne, je prisostvovalo 6000 gledalcev, ki so bili priča lepim in napetim borbam zlasti zato, ker je bilo prvih pet zelo izenačenih. Zmagal je odnesel znani rutinirani Reusch s komaj desetinsko točko naskoka (157,7) pred Stalderjem (158,6). Na tretjem mestu je Adatte, na četrtem Schürmann, na petem Lehmann.

Na zadnji amuški prireditvi je zmagal Bradi. Na zadnji letošnji amuški prireditvi, na prvenstvu okrožja Donava-Alpe so se sestali najboljši nemški amušarji. Smuk je bil dolg 8 km, višinska razlika je znašala 900 m. Zmagal je Nogler v času 4:16,3 pred bivšim svetovnim prvkom Seppom Bradlom, ki je potreboval 4:29,8. V slalomu pa je Bradi pokazal izvrstno znanje ter je prevozil progo, katere višinska razlika je znašala 250 m ter je vodila skozi 30 vrate, v mnogo boljšem času ko Nogler ter tako zasedel prvo mesto v alpski kombinaciji. — V tekmovalcu dam je zmagala Grete Avanzini (Inomest) v kombinaciji in Elli Gehmacher (Solnograd) v smuku.

Prvenstvo jadranske skupine. Prvenstvo jadranske skupine je končano. Vodilna Ampelea je zopet zmagala nad moštvo Sv. Justa v Trzinu s dobro igro in rezultatom 1:0 ter ima sedaj 22 točk ter je definitivno prva. Sv. Just ima 13 točk (sicer se eno tekmo) in je izgubil vse izgleda na boljše mesto. Tristina je gostovala v Korminu ter premagala domačine z rezultatom 2:0 ter si zagotovila drugo mesto, ki ji ga sedaj nihče ne more ogroziti. Tristina in Sv. Just sta sedaj še finalista za italijansko nogometno prvenstvo. Ponizana je igrala z Gorilani ter tekmo izgubila z rezultatom 1:3. V Vidmu je gostovala moštvo ladjedelnice Trzin, ki je izgubilo po ogorčeni borbi tekmo z rezultatom 4:3.

da ne boste pasli samo radovednosti, temveč tudi odnesli kaj koristni, si kupite v zadnji starinarini vsaj »Moža v kuhinji«, praktično knjižico za naš čas, ki je gotovo kakšno lito cenejša kot nova. Tako boste združili prijetno s koristnim.

»Razjokal bi se nad tem razdejanjem«

Komunisti so zažgali več kot pol tisočletja staro kopanjsko cerkev — Pri tem je zgorela tudi dragocena Čebejeva oltarna slika Vnebovzvetja Device Marije, vredna nad 1 milijon lir

Nekaj minut od Velike Račne je Kopanji, sedež lepe kopanjske fars, ki šteje nekaj nad tisoč duš. V prijazno farno cerkev, ki so jo naši verni predniki zgradili pred več kot pol tisočletja, so se farani že pred kratkim vsako nedeljo zbirali k službi božji. Danes pa te prelepe kopanjske farne cerkve ni več. Komunistična »osvobodilna« fronta je v enem jutru — bilo je to 16. februarja ob pol štirih zjutraj — uničila vse, kar so naši dedje z veliko ljubezljivo gradili dolga leta in ohranjali skozi pol tisočletja. Če pride danes človek na Kopanji, se mora razjokati nad razdejanjem. Ostrejša cerkve je nekaj ostalo, zvonikove strehe je pa ostalo le nekaj spodnje »kape«; znotraj v zvoniku je vse zgorelo. Zvonovi so odtrgani in leže zgorej v linah, obok je ves razpokan, tako da bodo zvonovi gotovo padli dol. Do njih ni mogoče priti, kaže pa, da so še celi. Cerkevna ura, nabavljena pred sedmimi leti, je čisto uničena. Znotraj v cerkvi pa je razdejanje popolno. Stoje le gole okajene stene, o kakšni opremi, oltarjih, kipih ali slikah ni sledu. Od oltarjev so ostale le kamnite menze. Lepe orgle so popolnoma uničene. Zgorela je tudi dragocena Čebejeva oltarna slika Vnebovzvetja Device Marije. Med Čebejevimi deli, ki so raztresena po vsem Slovenskem, tako v Beli krajini, na Vipavskem, v Moravčah, nekaj pa jih hrani galerija v Ljubljani, je bila kopanjska Marija najlepša. Med vsemi slovenskimi Marijinimi slikami pa je bila po vrednosti in lepoti na četrtem mestu (za Metzingerjevo Marijo, ki v nebesih sprejema sv. Franciška Saleskega, za Jelovskovo sv. Družino pri sv. Petru v Ljubljani in Bergantovo Brezmadežno pri Uršulinkah). V denarju je vrednost uničene slike v sedanjih razmerah nemogoče oceniti, gotovo pa je bila vredna nad en milijon lir.

Komunisti so začeli svoje vandalsko delo zgodaj zjutraj, ko so ljudje po večini

že spali. Na sredo cerkve so znesli leseni kramski pod in klopi, podložili suhih drv in slame ter zažgali. Vročina je bila taka, da se je topilo steklo in so vsi kameniti predmeti — oltarne stopnice, obhajilna miza, krsni kamen — razpokali in delno tudi razpadli. Po vseh vaseh so ljudje na glas jokali. Za silo so sedaj priredili za službo božjo kapelo v Račni. Naredili so zasilen kor, da je malo več prostora za ljudi. Vendar je vse skupaj velika revščina, tesno in majhno, brez zakristije in še za to so ljudje neoprežani v strahu, da jim komunisti ne požejo. Posebno bridko so ljudje občutili izgubo cerkve ob velikonočnih praznikih.

Kopanjska župna cerkev Vnebovzvetja Dev. Marije se prvič navaja leta 1433. Prvotno gotško cerkev so l. 1524. povečali, v baročni dobi pa popolnoma prezidali. Leta 1813 so prizidali prezbiterij. V turški dobi je bila cerkev obdana s taborškim obzidjem, od katerega so bili sedaj še vidni ostanki zidovja in nasipi. Sprva je cerkev pripadala stišskemu samostanu, nato je bila do l. 1787 podružnica pražupnije Šmarje. Tega leta je bila ustanovljena duhovnija, ki je bila 1876 povzdignjena v župnijo. Na Kopanji je bival od leta 1807 do 1810 pri svojem stricu Jožefu pesnik France Prešeren.

Komunisti niso pričakovali, da bo uničenje župne cerkve tako globoko odjeknilo v kopanjski fari. Izgovarjajo se, da so cerkev morali požgati, ker so bili v njej »beli«. S to lažjo si pa morejo pomagati samo v drugih krajih, ker vsi kopanjski farani dobro vedo, da ni bilo v cerkvi nobenih vojakov. Domobranci so bili v cerkvi samo takrat, ko so prišli k maši.

Starejšim ljudem, ki so s srcem navezani na svojo farno cerkev, gre na jok, kakor hitro jih kdo spomni na uničeno cerkev. Mlajši pa obljubljajo neizprosno boj komunizmu.

Nova odkritja v starih prodajalnicah

Ljubljana, 26. aprila.

V Ljubljani je še veliko neraziskanih in neodkritih stvari, kar stvari, cele ulice in celi deli mesta so nekaterim neznani. Kdo pozna na primer vse skrite prostore po predmestjih, kjer se otroci zabavajo, se gredo skrivati, nabijajo nogomet in kamor se skrijejo, kadar se jim ne da iti v šolo. A ne le v predmestjih, v sredini mesta imamo še nepoznane predele in ulice. Mnogim so tak neznan del Ljubljane hiše ob Ljubljanci, v katerih se prodajajo starine. No, to je bilo včasih čisto razumljivo, včasih, ko je vsak trgovec hvalil blago in ga je prodajal kot »najnovejši vzorec«. Ampak dandanašnji, ko se vsakdo hvali, da ima napredaj »staro blago«, je manj razumljivo, da se nihče ne zmeni za častitljive starinarne.

Gotovo ste že kdaj hodili tam mimo, od Cevlarskega mostu proti Prulam; videli ste lastnike in lastnice, kako sede na soncu, mežikajo, zehajo in čakajo, da bo kdo prišel kupovat ali prodajat. Ali ste pa pogledali kdaj tudi že v notranjost starinarin? Veliko zanimivega bi videli. Ne veste, kaklo prelepti starinarje, da ne bodo opazili, da si le ogledujete in nič ne kupujete? Takole naredite, kot sem storil jaz: izmiselite si naslov knjige, za katero gotovo veste, da je v nobeni

starinarini ne bo, in povprašajte po njej.

Ce začnete od Prul proti trimostju, boste najprej prišli do starinarne, kjer se prodaja pohištvo, ali kako bi že z eno besedo imenovali vse to, kar že od zunaj vidite: stare naslanjače, mize, žlice, stole, krtače, likalnike, kletko za kanarčke, gotovo so kje znotraj tudi stare peči, žage in lestve, a to so že podrobnosti, ki jih ne utegnemo naštevati.

Ce greste dalje in pogledate v naslednje starinarne, vas preseneti glas iz notranjega somraka: »Krvavate, čevlji, obleke.« Res boste videli nekaj starih, resnično starih kravat, vse polno obleke za moški, ženski in srednji spol, pasove, čepice in čevlje, precej dobre čevlje, morda bodo celo za spoznanje boljši od vaših (moje so znatno prekašali). Prišli boste do starinarin, kjer se prodajajo knjige. Koliko jih je nakopičenih! Učbeniki za srednjo šolo in knjige za univerzo, priročniki in praktični, slovarji in leksikoni, romani in eseji, jezikoslovje in filozofija. Pazite, da ne bo vmes tudi vaše knjige, sicer jo boste morali kupiti, o tem ne dvomite. Staro blago! Zakaj bi bilo cenejeje od novega? Starega se drži vsaj malo maščob, kar je danes velikega pomena. Marsikaj bi si lahko nakupili, ko bi vas takile madeži ne motili. Ampak,

Denar, topovi in kri...

Ko se je v Franciji idealna demokracija tako rekoč — ubila, je ostala le še prehranjevalna demokracija, demokracija, ki se je brigala izključno le za telesne potrebe svojih neposrednih privržencev. Zamisel ljudske vlade in splošne volilne pravice, ki je prej tako silno razburjala ljudske množice, mešala glave volilcem in jim stiskala srce, je izgubila popolnoma svoj čar. Nihče se ni več navduševal za junaka dejanja; nihče se ni več zanimal za njo, nihče je ni pogrešal. Zanimanje so vzbujala le še dobra službena mesta, polne denarnice, odlikovanja, države in tem slične službe. To so bile poglavite pogonske sile tedanjega človeka. Prav takšen materialističen duh je preveval ljudske množice, tako pred svetovno vojno kakor po vojni. Imel je sicer nekakšno sivo prevleko, toda ta prevleka ni mogla prikriti mesenosti ter skrbi za zaloge in za trebuh. Znanstvene in tehnične iznajdbe so povzročile velik razmah bankarstva, povečanje industrije in gospodarstva. Ves ta silni razmah, pa je hkrati povečal tudi težnjo po bogastvu in je odprl pot korupciji.

Nič ni čudno torej, ako je v Tretji republiki, v zgoreni demokraciji nastala zmešnjava in, da so se pojmi — denar in politika, politika in denar pomešali in izenačili in da so voditelji in ljudstvo podredili svoje najvišje smotre sebičnim osebnim koristim. Da bi dosegli čim večje dobičke, jim ni bilo mar, kakšnih sredstev se poslužujejo. Da bi udobnejše živeli, niso marali otrok; bili bi jim v napotje. Mogočini osvajačeli narodove gospodarske moči, pa naj so si bili med seboj prijatelji ali tekmeči, kakor so pač nanese prilike, so se hitro oprijeli demokratskih idej. In ko so odkrili njihovo bistvo, so poskušali s korupcijo ter z volilno gonjo doseči svoje cilje, t. j. čim večje ugodnosti in čim večji dobiček; odgovornosti in dolžnosti pa so se otresali.

Zanimivo je, da v Franciji do leta 1940 ti protipostavni osvajačeli narodnega premoženja še niso bili zedinjeni. Ločili jih je koristolovstvo, borba za osvojitve dobrega svetovnega trga; ločile pa so jih tudi verske in plemenske razlike. V glavnem so se ti osvajačeli delili na dva velika trusta, na

trust težke industrije, ki jo je zastopala družba »Comité des Forges« ter na finančno, tako imenovano visoko banko. Medtem ko je bil prvi pod vplivom kristjanov, konservativcev in nacionalistov, je bil drugi, hote ali pa nehoti, podrejen tajnemu judovskoprostožidarskemu vplivu, ki je bil prekučuzar in mednarodni.

Neizprosno in nepopustljivo je bilo v Franciji medsebojno sovraštvo teh dveh trustov. Njihovo tekmovanje za nadoblast v Franciji se je kazalo tudi v političnem življenju, ki je tako značilno za Tretjo republiko v času po svetovni vojni. Ako položaj točno premotrimo, vidimo, da je spopad med finančniki in težko industrijo močno vplival na notranjo in zunanjo politiko raznih, menjajočih se vlad. Mislim, da ni pretirano, ako trdim, da je prav na pritisk Anglije, v veliko zadostenje židov in britanskih denarnih mogotcev, zujala Francijo vojna strast in sicer prav v času, ko se je pričel boj med obema trustoma, ki se je končal v prid judovske visoke banke.

Na spomlad leta 1938, se je visoki banki, prav za prav revolucionarnim bankirjem posrečilo, da so vendarle dobili v svoje roke politično, gospodarsko in industrijsko premoč. Od me-

• Odbor plavžarjev.

seca marca 1938 pa do septembra istega leta, ter od novembra 1938 do avgusta 1939, medtem ko je ves svet trepetal v strahu pred bližajočo se katastrofo, so bili v Franciji na krmlu moške, ki so si z drznim licem in nečloveško krutostjo prizadevali, da bi katastrofo ne preprečili! To je bila n. pr. politika ultimata v Berlinu, politika odpora v Pragi in v Varšavi, politika obstrukcije v Parizu in v Londonu. To je bila politika onih, ki pravijo: »Jamais, nikoli ne pristanemo!« Bila je politika garancij, obetov, predujmov, »sneđenih besed«, ukan in prevar, lažnihv izjav in poročil; politika vznemirjenja, ki je plašila najbolj mirne duhove, begala ljudsko dušo in grozila z vojno, ki je bila že na pragu.

Tako je francosko ljudstvo mislilo od marca do septembra 1938, ter od novembra 1938 do avgusta 1939, da so odnosi njegove vlade v Čehoslovaški in na Poljskem urejeni; da je sudetsko vprašanje in vprašanje Gdanska rešeno; da temeljijo dogovori malih in velikih demokracij na brezpopojni vzajemnosti; dalje, da se italijanski kralj in Duce in strinjata, da se namerava papež preseliti iz Rima v Avignon ali pa v Fontainebleau; da je Italija zaradi vojne v Afriki in vmešavanja v Španiji v stiski; dalje da

je gospodarsko stanje Nemčije tako obupno, da bo mogla vztrajati komaj še kak mesec. Francija je mislila, da je zdaj prišel čas, ko se bo na vzhodu in na jugovzhodu za vedno otresla sovražnika, ki bi jo počasi utegnil zadušiti.

Ti meseci zločinskega vznemirjanja bodo zaznamovani v zgodovini Francije kot največja prevara. Ali bo mogel Francoz, pa naj pripada kateri koli stranki, mirno gledati, da se rušijo dedne pravice, običaji in izročila, ne da bi trenil z očesom, ko je bila domovina v nevarnosti, kakor l. 1897. Nasproti vsem tem pojavom je bil ves svet, pa tudi Francija sama, brez orožja; zato je to, kar je sledilo, bilo neizbežno.

Toda, kdo so bili tisti moške, ki so organizirali in vprizorili ta besni vojni pohod? Kakšna družba je to bila? Kakšna politična stranka? Ogledali si bomo vse to v naslednjih treh točkah:

Bila je to:

1) neka združena skrivna sila, tem bolj nevarna, ker je bila tajna. Ta je skušala opredeliti ljudi v stranke, razrede in smernice;

2) tu je bilo enotno vodstvo, ki je vodilo strogo tajno cenzuro, kovalo in objavljalo vznemirjalne vesti in poročila;

Socialni program sloven. komunizma

Dobre se še spominjamo, koliko vpitja je bilo pred vojno po raznih marksističnih listih in revijah o reševanju socialnega vprašanja na Slovenskem. Marksistični frazerji so nas naravnost obsipavali z najbolj pestrimi recepti socialnega in gospodarskega značaja, ki so se končno vsi končali v eni sami zahtevi: ni druge rešitve, kakor da se uvede sovjetska gospodarska in družabna življenja. Za ideologijo marksizma so ponavljali iste trditve najrazličnejši publicisti in »kulturniki«, ki o kakem gospodarstvu ali o kakih socialnih reformah niso imeli niti pojma. Ker je bilo literarno življenje pred vojno v precejšnjem zakupu marksističnih književnikov, je ta miselnost prodrla precej na široko in globoko zlasti med meščanske in delavske plasti. Bil je videz, kakor da so marksisti edini zagovorniki lepše socialne bodočnosti in edini strokovnjaki za gospodarska in socialna vprašanja.

Po nastopu krvave revolucije pa je se to komunistično frazerstvo kar čez dan izgubilo, utonilo v krvi. Besedjenje o gospodarskih in socialnih reformah je spodrinila strastna politična agitacija, ki je pozabila na večerjajo širokoenostje in se sprevrgla v odkrito borbo za politično nadoblast. Razni marksistični kulturniki in revijalci besedotvorci, o katerih so ljudje mislili, da predstavljajo vodstvo komunizma na Slovenskem, so bili vrženi od komunistične stranke v pozabo ali bili celo likvidirani. To je najbolj zgovoren dokaz, kako je bilo oznanjanje novega socialnega reda le prazno frazerjanje, le krinka, ki naj bi zaslepila in izvajala želje ljudske plasti in jih napolnila z voljo za komunistični ustroj družbe, ali pa spretna politična poteza, ki naj bi pridobila tiste proletarske plasti, ki so upravičeno pričakovale socialnega in gospodarskega izboljšanja.

Zato je razumljivo, da so že prvi nastopi komunistične OF do dna razočarali zlasti kmečko prebivalstvo. Komunisti sami priznavajo da je zanje kmečki stan najslabšeja točka. Kakor koli zaobrnejo svojo agitacijo, vedno zaidejo v protislovje, ki ga kmet takoj uvidi, saj ni treba niti posebne nadarjenosti, kadar gre za koristi zemlje in kmečkega doma. Zahtevo po socializaciji zemlje, ki je ena glavnih točk komunistične agrarne politike, je komunistična agitacija na vso moč sramežljivo zatajila, a vendar spet ne tako spretno, da ne bi kmet vedel, da bo v primeru komunistične oblasti postal navaden delavec na razlašeni, nekdanji svoji zemlji. Zato pač ne bene vabe in nobena slepava agitacija je ne morejo zajeti kmečkega prebivalstva in ga prepričati o potrebi novega, komunističnega gospodarskega sistema.

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi med delavci. Razmere med industrijskim delavstvom so bile zadnja leta pred vojno na Slovenskem sicer že dokaj dobro urejene, vsaj za naše slovenske razmere, toda za komunistično propagando je bil prevelik, da bi moglo delavstvo odprti oči in pogledati resnici v obraz. Treba je bilo nastopa krvave revolucije, da je spreveldelo vso zlaganost komunističnega reformnega kričanja in da se je prepričalo, da komunizmu ni šlo za gospodarsko izboljšanje, temveč za politično nadoblast.

Obenem pa je delavski sloj v novih razmerah dobil močan vpogled v urejenost delavskega vprašanja v Nemčiji ter s tem zgubil še zadnje simpatije za komunistično frazerjanje o diktaturi proletariata. Danes že lahko rečemo, da se je komunističnim zahtevam prvi uprl slovenski kmet, kmalu za njim pa mu je obrnil brbet tudi slovenski delavec, na katerega je komunistična revolucija gradila veliko upanja. Tako se spreminja pri nas komunistična revolucija vedno bolj v revolucijo boljševega meščanstva. Pač zelo kruta ironija, če pomislimo, da so komunisti lovili delavske sloje na svoje linije predvsem s frazo o razrednem boju proti buržuaziji!

Sorazmerno najbolj ugodna tla je našla komunistična propaganda med tako imenovanimi kmečkim proletariatom. V resnici se je treba ob tem vprašanju odkrito zamisliti. To je področje, ki smo ga pred vojno morda še najbolj zanemarjali. Imeli smo pred očmi kmeta, kar je bilo

Dva junaška častnika padla za domovino

V bojih sta žrtvovala svoje življenje na oltar domovine
stotnika Albin Cerkvenik in Anton Harbič

Ljubljana, 26. aprila.

Danes ponoči ob pol dveh je izdihnil svojo plemenito dušo Albin Cerkvenik, stotnik slov. domobranstva. Bil je ranjen v borbi s komunisti v prvi ter zaradi velike izgube krvi podlegel poškodbam. Z njim izgubila slov. domobranstvo enega svojih najboljših častnikov. Zdelo se je, da bo okrevel in tudi sam je bil o tem trdno prepričan, toda božja volja je hotela drugače. Zaradi prevelike izgube krvi mu je srce prenehalo biti in hrabri častnik se je preselil v večnost.

Albin Cerkvenik je bil eden prvih borcev proti komunizmu. V protikomunistične oddelke je vstopil takoj po prihodu iz internacije, to je 15. februarja 1943 ter tu vztrajal do kapitulacije italijanske vojske. Kot častnik protikomunističnih oddelkov za časa badoljevske okupacije je bil poveljnik napadalnega bataljona in je v tem svojstvu žel veliko uspehov. S svojim moštvom je lansko leto očistil Krim in Mokerc komunistov. Poleg tega se je junaško boril tudi v Polhograjskih Dolomiti. Dogodki 8. sept. so ga dobili sredi svojih borcev, s katerimi se je takrat prebil v Ljubljano ter tukaj začel zbirati fante za domobranstvo kot eden prvih častnikov. Pozneje je bil prestavljen za voditelja šolskih domobranskih tečajev v Mostah, ob ustanovitvi napadalnega bataljona pa je bil imenovan za poveljnika teške čete. V tem svojstvu ga je sredi borbe zadela sovražna krogla in mu pretrgala nit življenja.

Pokojni Albin Cerkvenik se je odlikoval po svoji načelni jasnosti in neodipljivosti nasproti komunizmu, po svoji globoki in vsestranski izobrazbi ter po svojem neomajnem pogumu. Pri domobranstvih je bil zelo priljubljen in fante so imeli vanj veliko zaupanje, saj so vedeli, kako neuklonljiv in neustrašen borec je njihov poveljnik. Zlasti velikega pomena zanj je dejstvo, da je kot aktivni častnik stopil v protikomunistično borbo že takrat, ko so drugi njegovi tovariši stali ob strani.

On pa se ni bal nobenih očitkov, temveč se je takoj vstrelil med resnične narodne borce, dobro zavedajoč se, da je le zato šel v vojaški stan, da brani svoj narod pred sovražnikom. In kdo je večji sovražnik naroda, kakor prav komunizem? Tu je Albin Cerkvenik izvršil veliko poslanstvo, ki ga bo znal slovenski narod vedno ceniti. Bil je eden prvih pionirjev, ki so priskočili narodu na pomoč v njegovi težki uri in ni gledal ne na levo in ne na desno, tem več se je ves posvetil borbi proti narodnemu sovražniku. Svoj vojaški poklic je smatral ne kot osebno stvar, temveč kot poslanstvo, ki ga je dobil od naroda in ki ga mora zato narodu tudi vračati. Ni se dal premotiti od raznih vplivov, ki so skušali dobiti

čisto pravilno, preveč pa smo pozabljali na kmečkoga proletarata. Kar priznati si moramo, da je bilo tu vse preveč romantične sentimentalnosti, ki se je sicer včasih upravičeno zgražala nad »begom z dežele«, ni pa upoštevala, da je delala posejana s kmečkim proletariatom, ki bi moral na nek način najti izhod iz svojih bednih razmer. Te razmere je izkoristila sedaj komunistična agitacija in v velikem delu s slepljenimi obljubami pridobila kmečki proletariati zase. Prve trenutke je bil ta proletariati naravnost omamljen od znane komunistične obljube o delitvi zemlje, dokler se ni prepričal, da je vendarle zemlje premalo, proletariata pa preveč, da bi se mogel z delitvijo izkupati iz svojih preskromnih razmer. Tudi je med svojim sožitjem s komunisti spoznal, da je obljuba o delitvi le vaba in da je resnični cilj komunizma odvzem zemlje, ne pa njena razdelitev.

Tako postaja še pred kratkim toliko opevana »proletarska revolucija« vedno bolj buržujsko politična zadeva, ki naj nasiti na eni strani častilakomnost nekaterih komunističnih voditeljev, na drugi strani pa ustrezno zahtevam mednarodnega boljševega, ki pa ima z zboljnjem slovenskih gospodarskih in socialnih razmer kaj malo opravka.

zase njegove dragocene sposobnosti. V tem je bila njegova veličina: videl je bistvo potreb, ki jih je ob usodnih urah doživljalo slovensko ljudstvo, in se ves vrgel na delo.

Albin Cerkvenik

Anton Harbič

Njegov zgled je odločilno vplival na marsikateroga tovariša iz zbora slovenskih častnikov ter tako mnogo pripomogel k razširjenju slovenske domobranske misli. Njegova žrtev pa je pokazala, kako slavno zna umreti slovenski častnik za svojo domovino.

Pokojni Albin Cerkvenik se je rodil v Logu pri Ljubljani 11. marca 1909. Iz

srednje šole je stopil v vojno akademijo, opravil vojaško smučarski tečaj; v bivši jugoslovanski vojski je bil po činu stotnik III. razreda, po stroki planinec. Opravil je tudi majorski izpit. Že takrat je bil med moštvom zelo priljubljen. Po prevratu je v Ljubljani študiral, nato pa bil interniran v Gonarsu in Padovi. Bil je ves čas zelo delaven in že v internaciji se je zelo protikomunistično udeleževal. Zapušta ženo in otroka. Njegov pogreb bo jutri, t. j. v četrtek, na Orlovem vrhu, ob štirih popoldne.

Skoraj istočasno kakor Albin Cerkvenik je bil zadet v borbah tudi Harbič Anton, stotnik slov. domobranstva. Tudi on je bil aktivni oficir, po stroki planinec. V domobransko vojsko je stopil 12. okt. 1943 in se tu odlikoval kot hraber in pravičen častnik. Po 8. septembru je skupaj s Cerkvenikom in pokojnim Suvajdičem med prvimi delal za domobranstvo. Njegova slava smrt in njegovo junaštvo bošta za vedno ostala v svetlem spominu vseh slovenskih domobrancev.

Stotniku Slovenskega domobranstva A. Cerkveniku v spomin

Malo je tako zvestih, navdušenih in za vse dobro se žrtvujočih slovenskih vojakov, kakor si bil Ti, dragi Bine. Fant med fanti, poveljnik med svojimi enakimi, ki vedo vsi, da se bore za en sam in isti cilj: da rešijo svojo domovino. Bil si vojak, ki je takoj vedel kje je njegovo mesto: postavil si se brez oklevanja v prve vrste protikomunističnih borcev in se takoj uveljavil med njimi: prav res, kot »Krim« in »Triglav« iznad prilika-vega grčevlaj Kot orel z višine si bistro gledal v nevarnost, komaj malo si pomel-žiknil s trepalnicami ali pa zganil z ustnimi mislimi, in jasno Ti je bilo, kam pelje pot. Šel si naprej in Tvoji fantje za Tabo. Niso Ti bili suženjsko vdani, šli so za Tabo kot za svojim prijateljem in tovarišem, šil z ljubeznijo in zaverovanostjo v Tvojo osebnost. Bil si požrtvovalen do pozabljenja samega sebe, vedno si stal na najbolj izpostavljenih položajih, vedno v borbi in vedno s srečo junaško — do zadnjega tam pod Krimom, goro, ki Ti je nekoč dala ime. S prestreljenimi prsmi si se dvignil v upanju, da boš v kratkem ozdravel in šel zopet s svojimi fanti v boj, v boj za pravico in

pravo prostost naroda, ki si ga ljubil nad svoje življenje. Da, resnično: bil si vese-kozi vojak na straži, zvest do zadnjega obljubi, da boš z orožjem v roki branil domovino do poslednje kaplje lastne krvi. Zda si izpolnil svojo obljubo in dosegel venec slave, ki je dodeljen samo juna-ko, pravim junakom domovinske ljubezni!

Med slovenskimi junaki, žrtvami sedanja boja, je Tvoja žrtev med največjimi, najbolečnejšimi, pa tudi med najsvetlejšimi! Kot orla Te bodo ponesli na Orlov vrh, v junaško gnezdo svojih sobojevnikov, in Krim in Triglav, na katere si se oziral vedno po svojo moč in trdnost, zvestoba zemlji in po polet v višine navdušenja. Ti boš stala za stražo kot večne priče Tvoje žrtve, Tvojega junaštva in Tvoje slave!

Dragi Bine! Slavo dajem Tvoji junaški žrtvi in Tvojemu vojaškemu zadržanju, ki bo še dolgo svetel zgled Slovenem, vsem Slovencem, ki bodo nekoč lahko v miru uživali sadove Vaših smrti. In svetel zgled ljubezni do Boga in rodne zemlje boš svojemu edinemu sinčku, kakor si svojim staršem — edini sin — svetel spomenik njihove dobre vzgoje. Bine! Čast dajem Tebi tudi kot človeku, dobremu človeku, ki ni poznal zla, temveč je hotel sejati okrog sebe samo dobroto. Vesel in živahen si bil povsod, kamor Te je pripeljala služba, z navdušenjem odkritega in nikdar zahrbtnega človeka si se vnel za vse dobro in plemenito, in ljubil si svoje drage kakor more le sin ljubiti starše, in mož ženo in otroka, maleda Janezka, ki še ne more prečeti Tvoje velike žrtve in Tvoje izgube. Toda vedi, ko bo odrasel, bo ponosen, da je sin takšnega očeta, kakor si bil Ti, čovek in vojak ki ni poznal strahu, ne se bal žrtve, temveč samo službo domovini in družini! Določen si bil za velike stvari in Bog Ti je dal največje: postati zgled domovinske ljubezni našemu času in v o- tomečen v slavo, Tebi in Tvojim užalože- nim staršem, ter v čast in ponos Tvoji družini: ženi in sinčku, sinu orlovskega očeta, ki mu je določeno zadnje počiva- lišče na Orlovem vrhu nad Ljubljano.

Ko Te bomo danes polagali v zemljo, ki je bila Tvojo kri, bomo jokali nad Tvojo človeško izgubo, ki nas je tako bridko in nepričakovano zadela. Jokali bomo s Tvojimi najdražjimi ker Te ne bomo imeli več med sabo, tega veselega, doživljenega in plemenitega druga. Toda doživel si slavno smrt, pred katero klo- nimo s spoštovanjem. V naših srcih si zrasel visoko kot gora, kot svetilnik na

Večna beseda našemu času

Ljubezen do domovine je velika krščanska krepost. Mnogi vidijo v tej kreposti le preveč snovnih nagibov, prezirajo pa njen nadnaravni pomen. In vendar je to nekaj tako pristno krščanskega, nekaj tako vzvišenega in duhovno tako poglobljenega! Ne moremo si misliti kristjana, ki ne bi moral biti z vsem srcem predan svoji domovini in jo iskreno ljubiti. Ni treba spominjati, da je dal sam Kristus najlepši zgled ljubezni do svojega naroda, ko se je ob pogledu nad Jeru- zalem jokal nad usodo lastne domo- vine, tožil nad zakrknjenostjo judov- skega naroda, ko je s svojo božjo mi- slijo gledal bodočo žalostno vlogo judovskega ljudstva. Če smemo de- lati kakšne očitke glede naše pretek- losti, jih smemo prav glede ljubezni do domovine. Premalo smo jo pojmo- vali v nadnaravnem pomenu, premalo smo se zavedali, da je to naša krščan- ska dolžnost in ne le kak političen nagib. Grenke izkušnje zadnjih let so nas pa prepričale, da je treba iti globlje in da moramo videti v ljubezni do domovine odsev božjega hotenja.

ŠMARNICE MARIJE POMAGAJ

ki jih je spisal stolni kanonik Frane Koretič dobite po vseh knjigarnah. Tudi vezanji je dovolj na razpolago. Šmarnice toplo priporočamo, ne samo pred. g. duhovnikom, ampak tudi vsem laikom, ker so zanimivo in aktu- alno duhovno branje. Šmarnice stanejo broš, samo 20. vez. 35 lir. Naročila sprejema Škof. pripravljalni odbor petih prvih sbot: Ljubljana, Poljanska 6

Ljubljanska Drama: Ludwig Fulda: »Ognjenik«

(Premiera 22. aprila 1944.)

Za resnimi in globokimi deli je bila uprizorjena v Drami veseloigra. Golovo je vesel spored tudi potreben, saj ima prav v današnjih časih prav poseben po- men in nalogo. A po vseh italijanskih ko- medijah, ki so bile naročene pred 8. sep- tembrom, ima človek kar nekaj strah kakšna bo nova komedija, ki bo prišla na oder. Ali ne morda brez vsebine, brez smeha, z navadno, prenavadno komi- nostjo.

»Ognjenik« sega še nazaj v vrsto omenjenih komedij. Delo naj bi v štirih dejanjih odkrivalo smešnost dveh zakon- cev, ki sta vsak zase zaverovana v svoj prav, ne znata potrpeti drug z drugim, nočeta drug drugega razumeti. To skupno življenje jima gro na živce, hodita se zdraviti na letovišče, potem pa spet iz da- ljeve zahrepenita drug po drugem. A kakor hitro sta spet skupaj se spreta in morata narazen. To je materialistični za- kon, brez prave sreče, brez sonca in to- ploje. A rešitve delo ne pokaže. Kome- dija je dolgoverna in bi mogla kvečjemu močno skrajšana in s predčasnim koncem vsaj nekaj nuditi.

Ta komika je sila poceni. Smešno naj bi bilo vpitje in zmerjanje zakoncev med seboj, arhivirano namigavanje, ponaša- nje pocesne ženske, ki sedita moškima na kolena in podobno. Človek se prej po- milovalno nasmehne tistemu, ki ga tako govorčenje zabava, kakor pa komediji sami. Ne vem, kaj more res nuditi taka komedija. Nakazano rešitev v zadnjem dejanju podre konec in spet smo tam, kjer smo bili začet. Po vsem tem delo niti resno ni verjetno ne izvedli. Poleg tega ne nudi prave sprostitve in ne pro- ži odrešujočega smeha. Ta smeh je bol- an in nikogar ne ozdravlja. Nihe ne pričakuje ne vem kako in kam pretira- nih dram, z zdravim mislijo pa vsekakor.

Delo je zrežiral g. J. Kovič povsem v smeri dela. Podčrtal je stare rekvizite (zaletavanje drug v drugega, kričanje...) in ubral predstavo v lahketon ton. Na- tivne prizore je nekoliko preveč razvlekel, sicer pa je predstava mnogo verjetnejša kot delo samo. Tako režija do neke stop- nje rešuje pisatelja.

Sceno, ki je v vseh štirih dejanjih enaka, je pripravil g. inž. Franz. Soba, ki je precej polno opremljena, ima precej neprikladen vhod. Tudi od stropa upog- njena zavesa s stranskima podaljškoma učinkuje nekam starinsko.

Igralci so v glavnem zelo dobro rešili svoje vloge. Skoraj škoda je tolikake truda in res velike prizadevnosti igralcev za tako slabotno delo. Arhitekta Heningsa igra g. Nakrst zelo živahno in vroče, spretno in prepričljivo. Le v prav naiv- nih scenah je nekoliko narejen. — Sa- bina ge. Juvanove je delu mnogo pripo- mogla in je dala temu liku precej ver- jetnosti. Ustvarila je živo podobo žene, ki se možu ne zna in ne more prav pri- bližati, ki ga pa vendar ljubi in ne more nekoč brez njega živeti. — Sodnega svetnika Bioma, ki rešuje te družinske prepire, igra naravno g. J. Kovič, ki pa s svojo igro nekoliko preveč zavira tem- po predstave. — Ga. Gabrieličeva je verna podoba Vere Verene. Postava je v smislu dela zelo dobra. Staro dojljo Kresencijo igra zelo posrečeno ga. Ra- karjeva, stavenbena vodja Krušaja pa skromno in nekam neznanjo g. Brezigar. — Simpatično je oblikovana Betka gđ. Puzljeve. Tudi gđ. Mazovčeva je nasto- pila to pol v vidnejši vlogi in obeta, da bo z njo gledališče dobilo igralko za po- sebne ženske like z močno, moško ener- gijo.

Ob koncu naj še noudarim, da ne gre soditi uspeha gledališkega dela po raz- prodani dvorani in nlokanju ob odprtem odru. Če človek vidi, v katerih prizorih del občinstva ploska.

njej, ki že vidi s svojimi žarki lepšo bo- dočnost naroda, v katere naročje nas vo- di tudi Tvoja velika žrtev.

Hvala Ti zanjo in slava, slava, slava Tvojemu spominu med nami!

KULTURNI OBZORNIK

Tavčarjevo »Cvetje v jeseni« v bibliofilski izdaji

Med bisere slovenske književnosti spada prav gotovo Tavčarjeva idilična povestica »Cvetje v jeseni«, ki jo je na- pisal v poznih letih sredi grozot prve svetovne vojne s pomenljivim moltom: »Blagor mu, ki ima v časih groze in tre- peta še moč, spominjati se vzornih prejšnjih dni!« Ali ni ta motto danes znova sodoben do zadnje besede, ko tu- di naš čas v polnosti odgovarja času »groze in trepetat. Povest, ki je nastala nekako kakor odpor zdravega, življenja polnega moča v starejših letih na Preg- ljev afizorem, kakor ga je zamislil ob Bohincu, češ naj mu Bog ne da, da bi pisal še po petdesetem letu, smo že te- dad brali kot odrešenje od more vojnih grozot ter je sijajno potrdila izredni pi- sateljski talent Ivana Tavčarja, ki je še- le v svojih zadnjih letih dosegel viške lepoteznega ustvarjanja v »Cvetju« in »Vi- soški kroniki«. Ob teh valedeljih sloven- ske književnosti smo žele spoznati, kakš- na škoda je bila, da je Tavčar na ra- čun politike zanemarjal svoj pisateljski talent.

S kakšnim veseljem jemljemo še sa- dej v roke »Cvetje v jeseni«. Zdi se ti, da te Tavčarjeva lagodna in nič kraso- slovno natčikana beseda prijemlje za

roko in te tira iz te tako omejene in zakajene Ljubljane na sončno Jelovo brdo pod sam Blegaš, med ljudi, ki ne poznajo zahrbtnosti in v lepoto pokra- jine, ki je nam danes kot prepovedan- raj. Kakor pravljico beremo o kmetu stavek: »Kmet je kralj. Če ima dobro in čedno napravo, če ima primerno zem- ljo, da jemlje iz nje življenje in davek, če nima dolgo, pač pa polne bleve, in če ima kopico zdravih in pokornih otrok, je kmet kralj, neodvisen od vsega sveta.« In v tako kraljestvo na Jelovem brdu nas vodi Tavčar danes, ko je kmet vse kaj drugega, kakor pa je bil v le- pih nekdanjih časih, ter nosi pezo da- našnje revolucije, ki je namenjena pred- vem proti njemu in njegovemu duhov- nemu svetu. Ta duhovni svet je zaživel v vsej lepoti in življenjskosti v tej po- vesti ljubezni v jeseni, ko osemindre- setletni ljubljanski advokat s karijero doživi pravo ljubezen v teh hribih ob nepokvarjenem a bolnem hribovskem dekletu Meti, katere srce pa ne prenese vse sreče in umre v trenutku, ko sta se zaobljubila za vse življenje biti mla in žena. Zgodbe te lepe, idilične, a tako tragično se končujoče ljubezni med sta- rejšim pomeščaninjem človekom in pri- stno gorsko rožo Meto, ne bom ponav- ljjal, kajti težko si predstavljam sloven- skega izobraženega človeka, ki bi te Tavčarjeve lepe zgodbe še ne prebral.

Kateremu ni ostala v spominu lepa pot na Malensko goro in pa preprič ob žegna- nju? Ves ta svet pod Blegašom, ki je našel v Tavčarju nesmrtnega pesnika in opisovalca kmečkega življenja v njegovi nepokvarjenosti in pristnosti. Vse to je Tavčarjeva veleposem slovenskemu po- deželju, kakor jo je zapel v »Cvetju« v jeseni, v tem mikavnem pripovedova- nju ljubljanski družbi na enem izmed najlepših ljubljanskih vrtov pri Bonazu, kakor navaja sam v uvodu, s katerim nam to lepoto še bolj približa Ljubljani; z nasprotnim meščanstva pa še bolj potrdi mikavnost zornih prejšnjih dni v na- ročju matere zemlje, domače grude.

Nato so mislili tudi tisti, ki so se odločili, da izdajo v tem času to povest v kar najlepši opremi, kakor jo pre- more tehnik in čas. Tako je izšla se- dad bibliofilska izdaja v opremi, kakrš- ne nismo vajeni pri slovenskih knjigah. Kakor vemo, jo je založil konzorcij »Knjižica«, ki ima namen, s takimi bi- bliofilskimi izdajami, ki bodo imele ve- dno večjo veljavo, najlepših slovenskih izvirnih del, podpirati žrtve vojnih gro- zot. In ta namen so razodeli tudi na naslovni strani z besedami: »Ta knji- ga, ki oznanja ljubezen do slovenske grude, je izšla z namenom, da bo njen izkupilek pomagal žrtvam vojnih do- godkov«. Izšla je torej s podporami Na- rodne tiskarne, ki jo je tiskala, papirne tovarne Veve, ki je dala papir, ter tr- govine Souvan, ki je žrtvovala svileni blago za vezavo. Ves denar gre — kot

je razvidno iz posvetila — v dobrodelne namene, torej za Rdeči križ in za Ško- fjsko dobrodelno pisarno.

Lepše knjige, ki naj v teh dneh po- magata našemu kmetu beguncu, si te or- ganizacije gotovo niso mogle izbrati. Tako je tudi oprema izredno lepa kot jo terjaa, a tako težko izpolni zahteva le- pe knjige, ki nosi ime bibliofilska. Ze- format je srečno izbran z dostojanstve- nje obliko, kakor so navadne knjige, tisk sam pa je arhitektsko urejen ter z barvnimi okrasni porazdeljen v barvne enote. Vso knjigo je opremil ter z več- barvnimi izvirnimi lesorezi upodobil ar- hitekt Miroslav Oražem. Nisem poklican, da se izjavljam o umetniški ceni te opreme in notranje vpodobitve, zdi se mi pa vendar škoda, da je vsa oprema preveč arhitektska, preveč samo karak- terizirana z okrasni in ornamentalnimi predmeti, ni pa v bistvu ilustracija te sončne, veselo tragične zgodbe, ki naj bi dilaža vse razpoloženje blegaškega sve- ta in obaze in duše naših kmetov in dobrih kmetec. Tako so nam ostali za- kriti obrabi Mete, pa tudi Tavčarja sa- mega, ki bi ga radi imeli vsaj v portre- tu, če že ne kot glavno osebo v sliki. Vsa oprema temelji torej na arhitekto- niški prostora in ornamentiki, ki se pri- da za vinjete, inicialke in manjše okras- ke. Knjiga torej ne predstavlja povest- ne ilustracije, temveč lepo, z izredno skrbnostjo in ljubeznijo opremljeno knji- go, kar spada v delo arhitekta. Tako je »Cvetje« izšlo v obliki, ki že na zunaj hoče vzbujati vtis nežnosti in ljubezni

z vezavo, podobno žametnim dekliskim albumom. Ker so slike tudi večbarvne — tudi štirbarvne — odtienjene iz origi- nálnih lesorezov, ima knjiga tudi s te strani svojo vrednost.

Vse knjige so posebno nmerirane ter nosijo tudi izvirni podpis avtorja barvnih slik arhitekta Oražma. Tako naj veljajo barvni lesorezi kot podpisani ori- ginali, kar ustreza bibliofilstvu. Kljub tem izrednim kvaliteta predvsem žahtnega gradiva (papirja, vezave, ti- skala), je cena 200 lir majhna, malenkost- na pa še celo spričo namena, ki je jasno napisan na prvi strani: »Pomagaj žrtvam vojnih dogodkov«.

Tako so razmere novega časa rodile nov tip dragocenih slovenskih knjig, ki nastajajo na pobudo dobrodelnosti v oblikah, kakršnih ne bi nikdar mislil, da bodo izhajali slovenski pisatelji. Skupna žrtev premaga vse težave ter nam za ta čas poklanja knjige, ki so do- kument dobe, duha, razmer in dokument ljubezni do lepe knjige, ki stoji pri Slo- venci tako visoko kakor še redko kje. In tudi ta knjiga, ki bo sedaj šla v pro- met, je ena teh dokazil, da bo sloven- stvo živo, dokler bo ljubilo knjigo, in dokler bo s knjigo kot najplemenitejšim kulturnim plodom otiralo solze žrtve ne- kulturnih dogodkov, ki »kmeta kralja«, kakor ga opisuje naša povest, tirajo v begunstvo in beraštvo.

Zato knjige ni treba še posebej pri- poročati.

Nekaj napotkov za protiletalsko zaščito

1. Po znaku alarma je prepovedano gledati skozi okna, postajati po balkonih, dvoristi in vežah.

2. Nadzoruj od časa do časa sam, če je zamenitev tvoje stanovanja v redu. Pojdi iz hiše in se prepričaj, če iz stanovanja ne prihaja kaka svetloba. Poškodovane zatemnitvene naprave popravi takoj.

3. Ne pametni so oni, ki se smejejo tistim, ki se vestno drže navodil za zaščito pred letalskimi napadi, ker se ravno njim lahko zgodi, da bodo bridko občutili svoje neumestno junaštvo in vsevednost.

4. V zaklonišču naj bo obnašanje posameznika še bolj pazljivo, ker so ljudje nervozni in nestrpni. Vedno misli na to, da ne storiš svojemu bližnjemu ničesar, kar ne bi bilo povšeči Tebi samemu! Vpiti, sprehajanje, prepiranje, neumestne šale ne spadajo v zaklonišče.

5. Ali niste pomislili, da drugim ovirate vstop v zaklonišče, če se postavite pred vhod z namenom, da v svojo zabavo nadzirate, kdo vse prihaja v zaklonišče.

6. Zavedajte se, da če v devetindesetdesetih primerih morda ne bo dejanskega napada sovražnih letal, se enkrat lahko zgodi, da bo zares. Zato ne izvajajte usode in držite se danih navodil! Predvsem takoj po danem znaku alarma v zaklonišče!

7. Držite se navodil službojočega organa! S tem, da si ga prevaril, ko to je napotilo v zaklonišče, pa si mu za hrbet ušes, nisi škodoval njemu, pač pa se lahko zgodi, da sebi.

8. V zaklonišču naj mlajši odstopijo sedeže starejšim, zdravi bolnikom in moški ženam, saj to je ena osnovnih pravil dobre vzgoje!

9. Imejte vedno na umu, da zaklonišče ni smetišče, temveč prostor — po večini manj udoben — kjer je treba prebiti večasi dolge ure. Zato skušajmo ohraniti vsaj eno udobnost — čistoto!

10. Deponije požarnega peska v mestu niso igrice za otroke. Dolžnost vsakega je, da otroke, ki razmetavajo požarni pesek, opozori, da se to ne sme delati.

11. Ne pozabite vzeti v zaklonišča odeje, ker je prostor hladin in je potrebno včasih prebiti v njem precej časa.

12. Citajte in skrbno zasledite opozorila in navodila o zaščiti pred letalskimi napadi, ki izhajajo dnevno v časopisu. Ne pozabite na te objave ter se točno ravnajte po njih!

13. Pozor! Katere so tvoje glavne dolžnosti v primeru alarma?

Pasant: Po najkrajši poti v najbližje zaklonišče.

14. Med alarmom je prepozno pripravljati stvari, ki jih morate vzeti s seboj v zaklonišče. Prepričajte se vsak večer, če imate vse potrebno pripravljeno in pri rokah. Tudi obleko imejte v bližini, ker se sicer lahko zgodi, da boste prišli v zaklonišče le na pol oblečeni.

15. Zaklonišče je treba od časa do časa prezračiti. Ako imate v zaklonišču stalno nameščene odeje, jih je treba redno izetati. Pitno vodo menjati vsak dan!

16. Ali veste, kako je ravnati z ročno brizgalnico, gasilsko metlo in kako se gasi s peskom? Če niste poučeni, skušajte dobiti zavezo navodila, izveščajte se! Najboljši pripomočki nam nič ne pomagajo, če jih ne znamo uporabljati.

17. Kako se boš obvaroval mraza, ki prihaja iz betonskih tal v zaklonišču? Izoliramo ga na ta način, da na tla položimo par plasti časopisnega papirja, preko tega pa stare preproge, linolej, desko ali podobno.

18. Če iz kakršnega koli vzroka ne moreš v zaklonišče, vedi, da je tvoje mesto daleč od oken, ker si pri oknih v nevarnosti, da te poškodujejo drobci bomb, razbitih stekel zračni pritisk. Postaviti se moraš v kot sobe in počakati konec napada, ker je v sredini sobe vzdržljivost stropa najmanjša. Vodi pa, da moraš najprej vse preizkusiti, da greš takoj v zaklonišče, ker varnost v sobi kljub zgoraj navedenim meram še zdaleč ne odgovarja varnosti v zaklonišču.

19. Ali pregledujete orodje za hišno zaščito? Kramp, sekira, lopata, ki izpadajo z ročice, so le malenkost več vredni kot nič. Zato hišni starešine, pa tudi sami stanovalec, pazite na orodje in še dani pregledje v kakšnem stanju je in kje se nahaja.

20. Petrolej, ki ste ga prejeli za rezervno razsvetljavo v zaklonišču, ni dovoljeno uporabljati za privatno uporabo. Od časa do časa bodo policijski organi vršili nadzor, če imate še dobljeno količino petroleja.

21. Ne samo stanovanje, temveč tudi stopnišča in hodniki morajo biti zatemnjeni, ker v primeru alarma ponoči sicer ne morete in ne smete niti za trenutek osvetliti stopnišča. Kako neredno je hoditi po temnih stopniščih in hodnikih, ste gotovo že tudi sami skusili. Še mnogo bolj pa se to občuti v naglici in nervozni, ko vsakdo hiti, da je čimprej v zaklonišču.

Za današnji dan

Kolektor
Četrtek, 27. malega travna: Hozana Kotorska, devica; Peter Kanisli, spornavalec in cerkveni učitelj; Ota, devica.

Petek, 28. malega travna: Pavel od Kriza, spornavalec in ustanovitelj reda; Vital, mučenec; Valerija, mučenica.

Dramsko gledališče
»Ognjenik«. Red Četrtek. Ob 18.

Operno gledališče
»Melodije srca«. Iven. Ob 18.

Kino Matica
»Akrobati Sch-5-5-5«. Ob 16 in 19.

Kino Union
»Srečen slovek«. Ob 16 in 19.15.

Kino Sloga
»Na rokah te bom nosil«. Ob 16 in 19.

Lekarniška služba
Nočne službe imajo lekarnarje: dr. Kmet, Ciril Metodova 43; mr. Trnkočec ded., Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Zemljiškoknjižne zadeve okrajnega sodišča v Ribnici

Apelacijsko sodišče v Ljubljani je delegiralo za zemljiškoknjižne posle okrajnega sodišča v Ribnici okrajno sodišče v Ljubljani, ker se nahajajo zemljiške knjige tega sodišča začasno v Ljubljani.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«
RADIO LJUBLJANA
Dnevni spored za 27. april:

7 Poročila v nemščini — 7.30 Jutranji pozdrav; vmes 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.10 Koračnica, napoved sporeda v nemščini in slovenščini, nato koračnica — 12 Opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.45 Veseli zvoki za premore — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsakemu nekaj — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Dobra volja v duhu in molu — 18.45 Narodna pesna ura, A. Merkuri: Vagoja otrok v predškoli in šolski dobi v Dobrem polju — 19 Pisana šara — 19.30 Poročila v slovenščini, napoved sporeda — 19.45 Glasbena medrega — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Glasba ob večerni uri — 21 Slovensko glasbo izvajata radijski orkester pod vodstvom D. M. Sijanca — 22 Poročila v nemščini — 22.10 Malo kramljanja, malo plesanja, igra mali plesni orkester pod vodstvom D. Prevorskega.

Poziv domobranskega poveljstva

Vsi, ki so se do sedaj vpisali v Slovensko Domobranstvo, a še niso bili vpoklicani ali se pa doslej iz kakršnega koli razloga vpoklicu niso odzvali, se morajo takoj javiti v Srednji tehnični šoli poveljniku 12. čete Slovenskega Domobranstva.

Zadnji rok prijave je 28. 4. 1944 ob 9. uri jutraj. Tega dne prestanejo veljati domobranske vpisnice za vse one, ki se ne bodo do odrejenega roka javili navedenemu poveljstvu.

Kdor se ne bo javil, se bo smatral za vojaškega neposlušnika in se bo proti temu primerno postopalo.

Poveljstvo Slovenskega Domobranstva.

Kje ste, vsi ljubljani moji?

Nikogar več ni. Jernej, o kri moje krvi! Kam bežiš pred mano! Počakaj, da Te vidim, kakšen si! Kaj se tako čudno odmišljaš? O, Jernej moj, kje imaš pa roke? Strah božji, kakšen ti je obraz! Usmilite se, vrnite mi sina!... Jože, kje pa ti hodiš? Pridi, da te vidim! Kaj se tako tiščiš za ramo? In Mihe tudi ne vidim, ljubljena mojega, mar nič več ne kolariš? — Joj, Nežka? Ti si prišla? In vsa si v črnem, saj te ne bi spoznala! Se mar tudi Drejc vrne in Tevž? Hvala Devici planinski, da se še kdo vrne! Kako ju ne bo? V jami ju je zasulo? Oba zasulo? Kristus!... Martin, kam je šel Martin? Pustite mi ga, vrnite mi ljubljene mojega!... Janez, kravžel moj, kam si ti odšel?...

»Kaj je, mati?«

V zapečku na klopi se je nekaj zganilo. In mati se je prebudila.

»Oh, Martin, ti si? Kaj ti je? Si vpi, ubogi moj?«

»Ne, Vi ste vpi, mati.«

»Jaz sem vpija? Oh, kako sem izmučena! Koliko je ura?«

»Dani se...«

Tako krepko opisuje Ivan Matičič blago, čudovito mater »Petrinco« v istoimenski notranjski povesti, kjer poveljuje njeni ljubezen do doma in družine.

Knjiga je uvrščena med tumbolske dobitke Zimske pomoči.

Tablice so še na razpolago, pohitite z nakupom. Zrebanje se začne v nedeljo, 7. maja. Prve številke bodo objavljene ta dan v naših dnevnikih.

Vsakdanja Ljubljana po krenistovih zapiskih

Po hribih nov sneg

V torek je toplomer doslej v aprilu zaznamoval najvišjo dnevno temperaturo. Na Kongresnem trgu je bil zaznamovan temperaturni maksimum +23°C, v Trnovem pa je vremeneka opazovalnica zaznamovala celo +25°C. Bilo je v torek popoldne sila soparno. Nekateri trenirniki kopalci so se že sončili. Pozneje pa se je začelo naglo oblačiti. Zavel je močan piš. Nato pa je okoli 17 začelo sprva lahno rosiiti, nato pa mirno, enakomerno deževati pozno v noč. V Trnovem so namerili 18 mm dežja. Ta dež je bil vsem vrtnarjem in malim obdelovalcem, pa tudi kmetovalcem dobrodošel. Med dežjem je tudi parkrat zagrnelo. Jutro v sredo je bilo prav hladno. Najnižja jutranja temperatura je znašala +3,8°C, kar je primerno nizko za zadnje dneve aprila, ko se jutra že kaj topla. Dvakrat je leto aprila padla jutranja temperatura pod ničlo, in sicer 2. aprila, ko je bilo -1,8°C in 3. aprila z -1°C. Drugi dnevi so imeli jutranjo temperaturo nad ničlo. Po hribih je ponoči zapadel nov sneg. Zato je tako hladno.

Mavrohi in beluši na trgu

Zivilski trg v sredo ob zmernem hladu je prinesel za opazovalca dve novosti. Prvič so se pojavili na trgu mavrohi, ena prvih spomladanskih gob, ki raste po travnikih in je zlasti zelo razširjena po notranjskih hribovitih lazih. Brečljikova manjica jih je prodajala. Venec, petnajet mavrohov, nanizanih na nitko, je bil 10 lir. Poleg mavrohov so bili na prodaj tudi prvi domači beluši, ki jih je omenjena Trnovčanka doma vzgojila. Sopek po 10 lir. Ker je v torek zvečer deževalo, so mnoge gospodinje kupovale razne sadike, da jih polaknejo na domačih gredah. Na izbiro je bilo precej rabarbare, mnogo regrata, nekaj berivke, toda malo domačega raditja in molovnice, za katerega pa je sezona že proli koncu. Rdeča redkev je tudi že v večji množini na trgu.

Deset vagonov cvetače

Trgovci z zelenjavo na debelo, tako Glavnik, Cerar, Kompare, Tanko in Stele so v dnevih po velikonočnih praznikih uvozili iz Italije 10 vagonov cvetače. V sredo je bila naprodaj zadnja cvetača po 6 do 8 lir kg. Kakor zatrjujejo, je prodaja cvetače na živilskem trgu za enkrat končana. Pričakovati pa je v kratkem večjo pošiljko glavne solate iz Trsta. S cvetačo so se mnoge gospodinje dobro preskrbele. Veliko pa je povpraševanje po glavni solati.

Aprilsko vreme pred desetim leti

Kakor letošnji, je bil tudi april pred 10 leti zelo reven dežja. Takrat je sicer zaznamoval 14 deževnih dni, toda le 76,8 mm dežja, skoraj toliko kot letošnji. Bil pa je drugače mnogo toplejši kot ta. Pred desetim leti je bila dosežena proti koncu aprila celo rekordno visoka temperatura, namreč kar 30,7°C nad ničlo, ko je letos bilo doslej le +23°C. Pred desetim leti pa se bilo jutro mnogo hladnejše kot letos. Takrat je toplomer neki dan zaznamoval celo -7°C.

možni sami boriti z Avstrijo, te so pogladi iz Italije šele Francozi 1859. leta, iz Benečije pa Prusi 1866. leta.

1896. leta je umrl Luka Jeran, peenik in pisatelj, urednik »Zgodnje Danice«.

Dnevne novice

Slovenske družine!
Varujte našo tradicijo. Zato se posvetite brezmadežnemu Marijinemu Srcu!

Škofijska dobredelna pisarna sporoča, da bo redne mesečne podpore za mesec maj izplačevala v sledečem redu: v petek, 25. aprila, in v soboto, 26. aprila, sa dijake in zavode. Za vse ostale podpore pa: 1. maja od A-J, 2. maja K-O, 3. maja P-2, 1. 2. in 3. aprila bo sa begunce zaprto in se to dal tudi nove prošnje ne bodo sprejemale. Vse prošnje, da se točno držite tega reda.

Za Jadransko primorje vabilo mo 50 mož za gospodarsko kontrolo. Prošnje za to službo brez originalnih dokumentov pošljite na upravo »Slovenec« pod »Gospodarska kontrola« 3458.

Mesina zastavljalec zaradi snajenja uradnih prostorov v petek, 25. t. m., in v soboto, 26. t. m., ne bo poslovala.

Sv. maša za dušnike za pokojnim Jakobom Gregorčičem bo v stolnici v soboto ob 7.

Dramsko gledališče

Četrtek, 27. aprila, ob 18: »Ognjenik«. Red Četrtek.

Petek, 28. aprila: Zaprti.

Veseloliga L. Fulder: »Ognjenik«. Osebe: zakonski: Edvard Henig, arhitekt — Nakrat, Sabina, njegova žena — Vida Juvenova, njun hišni prijatelj in pravni svetnik Blom — J. Kovič, vzrok za ločitev: Vera Verena — Gabrijelčičeva, ter epizode: Kruse, stavbni vodja — Brezgar, Krescencija, Sabina, doljila — Rakarjeva, Betka in Tona, služkinja — Purgler in Mazovčeva. Režiser: J. Kovič. Scena: inž. E. Franz.

Operno gledališče

Četrtek, 27. aprila, ob 18: »Melodije srca«. Iven. Ceno od 40 lir navzdol.

Petek, 28. aprila: Zaprti.

J. Gregore »Melodije srca«, opereta v 3 dejanjih. Napisal H. Stepančič. Osebe: Arniš — Zupan, Silva — Mlejkova, Vera — Barbičeva, Andra — Sanelcova, Katja — Bankartova, Gizela — Slavčeva, Viktor — P. Kovič, Amalija Mirtičeva — Gorinskova, Marija Barbičeva — Bušarjeva, Zvonko Okretič — M. Sanelc, Ala Barbičeva — Poličeva, Milavak — Miltičnik, Marijana — Kosičeva, pikolo — Bajda, radio-tenor — Bojlančič. Dirigent J. Gregore, režiser E. Frolich, koreograf inž. Golovin.

Berite »SVET«

Izplačevanje vojnih podpor

Vojaški urad Pokrajinske uprave (Poljska cesta št. 3) bo izplačeval pripadajoče pristojbine strankam po naslednjem redu:

- a) sašena pokojnina za maj 1944: aktivni: nim častnikom, vojaškim uradnikom, podčastnikom in svojem aktivnih vojnih ujetnikov: od 2. maja naprej;
- b) preživnina za mesec april 1944: svojem vojnih ujetnikov in rezervne vojske in sicer: 25. do 29. aprila za vse upravičence;
- c) podpora za mesec april 1944: svojem civilnih internirancev in to: 1. do 3. maja za upravičence iz mesta Ljubljane, 6. do 10. maja za upravičence izven Ljubljane.

Izplačevanje preko čelaga dneva, novo prošnje se ne bodo sprejemale v tem času, niti dajala poasnila.

Upravičenci so morajo izkazati:

1. osebno izkaznico;
2. o pošto svojega člana iz vojnega ujetništva oziroma internacije, pisano januarja 1944; ako tega nimajo, potem potrdilo hišnega lastnika (upravitelja), potrjeno od rajonske policijske stražnice (potrdilo za one izven Ljubljane), da se dotični član družine še ni vrnil domov;
3. a pismenim potrdilom dotičnega upravičence, ako je osebno zadržan, da ne more iz drugih vzrokov priti po pristojbine.

Družinam interniranih, priprtih ali konfiniranih razvrščenih in nerazvrščenih uslužbencev od osebja jugoslovanske države in drugih javnih in pomočnih in kakor koli pod državno nadzorstvo postavljenih ustanov pripada od 10. oktobra 1943 polovica temeljnih prejemkov družinskega poglavarja; to isto velja za priložnostne delavce (dinarci, občasne in termiske, pavšalni in pogodbeni), ako so bili zaposleni pri državi ali javni ustanovi z država ali v presledkih vsaj 6 mesecev. — Takim osebam ne pripada nobena podpora pri tujakšnju uradu.

Odpri srce, odpri roke...

Ljubljanski Rdeči križ se je počasi vendar pričelo zavedati neprestane nevarnosti pred letalskimi napadi, saj Ljubljano sirene večkrat morajo opominjati, da nam sovražni letalci spet prete z uničenjem in groze s smrtjo. Neprestno beremo v listih in poslušamo v radiu poročila o pogubi tisočev nedolžnih ljudi, posebno se pa zgražamo nad napadi na polne cerkve, na šole in podobne zavode ter celo na bolnišnice.

Da obvarujemo imetje in življenje prebivalstva, morajo po odredbi oblasti obične z Rdečim križem o pravem času pripraviti poleg protiletalske zaščite tudi prenočišča in ležišča za vse, ki bi bili prizadeti od bombnih napadov. Zavedajo se svoje človekoljubne dolžnosti je tudi Slovenski Rdeči križ že meseca marca razposlal vsem družinam prošnjo, naj bi mu naznanile, koliko moških ali žensk so voljne sprejeti vsaj za silo pod streho. Na to tiakovino je bilo treba napisati samo naslov družine in število ležišč, ki bi jih družina mogla pripraviti za ljudi, ki bi zaradi letalskega napada ostali brez strehe. Obenem je bilo pa to obvestilo tako praktično urejeno, da ga je bilo treba brez znanke vrediti samo v najbližji poštni nabiralnik, ter je bilo s tem prav vse opravljeno in naznanjeno Slovenskemu Rdečemu križu.

Ta obvestila je bilo treba oddati do 4. aprila. Toda sedaj se moramo vprašati, kje tiči vzrok, da je od 27.000 ljubljanskih

skih družin ali samostojnih gospodinjstev morebitnih nevarnostem odprlo vrata svojega doma komaj 1000 družin.

Res je, da je v Ljubljani velika stiska za stanovanje, saj se v marsikaterem stanovanju mora stiskati po več družin. Seveda so pa to predvsem družine manj premožnih slojev, ki že itak z vseh strani občutijo posledice vojnega časa. I apet se moramo čuditi, da so v tem času do brosrčnih družin v veliki večini manj premožnih družine. Večina teh družin se že sedaj do skrajnosti žrtvuje ter odpira srce in domove svojem in cel takim, ki so jih spoznali šele v nesreč.

Danes še ne maramo ogledovati druge strani te mučne zadeve, saj nas je skoraj sram za Ljubljančane, ker smo tolikokrat pisali o zlatem srcu mest Ljubljane.

Slovenski Rdeči križ je prisljen spriklati na vrata usmiljenih Ljubljančanov. Raznašalci majkih življskih nakaz razdeljujejo po hišah zgorelo drugo prono za prenočišča. Županstvo in Rde križ bi rada to nalogo izvedla s prostovoljnimi sodelovanjem prebivalstva brez posredovanja uradnih komisij. Za pa et preloimo in opominjamo vse prebivalstvo, da stori vsakdo, ki odgovori prošnjo in pomaga morebitnim brezdomcem, to predvsem v svojo lastno korist.

Ljubljančani, pomislite, da nihče varen pred nesrečo. Odprite srca, odprite svoje domove!

Novi grobovi

† Franc Drglin. Po dolgi bolezni je v Brezju pri Grosupljem umrl na veličnočno sredo mali posestnik in krolaj g. Franc Drglin, skrben družinski oče osmih otrok. Rajnega so pokopali v Grosupljem. Rajni je bil daleč naokrog spoštovan kot veren in pošten mož.

† Jakob Vidmar. Po kratkem trpljenju je v težki in odgovorni službi za vedno zatlenil oči strojevodja drž. železnice gospod Jakob Vidmar iz Ljubljane. Rajnega strojevodjo bodo pospremili njegovi stanovski tovariši in vsi številni znanci in prijatelji na zadnji poti v četrtek ob pol treh popoldne iz kapele sv. Jakoba na Zalah.

† Janez Menart. V Ljubljani je izdihnil trgovec gospod Janez Menart. Rajnega bodo pokopali v petek ob štirih popoldne iz kapele sv. Nikolaja na Zalah.

Naj rajnim eveti večna luč, vsem njihovim dragim naše iskreno sožalje.

Hrabremu borcu Cirilu Skupku dijaku meščan. šole na Prulah

Hudo nas je zadel žalostna novica, da je naš sošolec Ciril končal svoje mlado življenje. Ko je prišel pred leti v Ljubljano, smo ga vsi zljubili. Bil je vedno dobre volje. S Cirilom je odšel iz vrst naših kongreganistov eden najboljši sposobnih in gorečih apostolov. Bil je vsestransko aktiven, neizprosno v borbi za idejno čistost v dijaških katoliških vrstah. Po končanem šolskem letu je odšel domov k staršem, nato pa se je z veseljem odzval klicu domovine in stopil v vrste slovenskega domobranstva. Gnala ga je misel, da mora biti uničeno vse kar tira slovenski narod na rob prepada. Bil je tudi neustrašen branilec Turjaka. Medtem ko so njegove soborce povežali in gnali kakor živino v smrt, se mu je posrečilo uiti in srečno priti do doma. Toda doma je ostal samo kratek čas. Pred komunističnim terorizmom se je moral umakniti. Po trimesečnem skrivanju in tavanju po gozdovih se mu je posrečilo priti v Ljubljano. Še isti dan se je zopet z veseljem pridružil domobranskim vrstam — za borbo proti največjemu sovražniku slovenskega naroda — komunistu. V vestnem izvrševanju svoje naloge, ki si jo je izbral sam, mu je krogla pretrgala nit življenja. Izkrvavel je za boljše bodočnost slovenske domovine. Vemo, da mu je bila smrt lahka. Duša pa je gotovo prešla za vso po-

boljši sposobnih in gorečih apostolov. Bil je vsestransko aktiven, neizprosno v borbi za idejno čistost v dijaških katoliških vrstah. Po končanem šolskem letu je odšel domov k staršem, nato pa se je z veseljem odzval klicu domovine in stopil v vrste slovenskega domobranstva. Gnala ga je misel, da mora biti uničeno vse kar tira slovenski narod na rob prepada. Bil je tudi neustrašen branilec Turjaka. Medtem ko so njegove soborce povežali in gnali kakor živino v smrt, se mu je posrečilo uiti in srečno priti do doma. Toda doma je ostal samo kratek čas. Pred komunističnim terorizmom se je moral umakniti. Po trimesečnem skrivanju in tavanju po gozdovih se mu je posrečilo priti v Ljubljano. Še isti dan se je zopet z veseljem pridružil domobranskim vrstam — za borbo proti največjemu sovražniku slovenskega naroda — komunistu. V vestnem izvrševanju svoje naloge, ki si jo je izbral sam, mu je krogla pretrgala nit življenja. Izkrvavel je za boljše bodočnost slovenske domovine. Vemo, da mu je bila smrt lahka. Duša pa je gotovo prešla za vso po-

»SVETOVE« KNJIGE

stanejo: za naročnike vezane 40 lir, broširane 25 in za dijake 20 lir; za nenaročnike: vezane 50 lir in broširane 40 lir. — Torej dobivate za majhen denar silno poučne in lepo ilustrirane knjige, ki v lep okras sleherni domači knjižnici.

Naročite se tudi vi takoj na »SVET«.

Pol leta delavske protikomunistične akcije

SLOVENE

27. aprila 1944

17. ČETRTOVA STRAN

Vsak teden poslušajo protikomunistična predavanja osemnajst tisoč ljudi iz vseh delavsko obrtniških vrst

V teh letih doživljamo silno hude pa tudi zelo razveseljive pojave v našem narodnem življenju. Tak razveseljiv pojav je tudi široko razpredena in dobro organizirana protikomunistična propaganda. Kaj takega pred leti ne bi mogli spraviti skupaj, ker zato ni bilo razumevanja tam, kjer bi razumevanje moralo biti, čeprav je stvarna potreba po taki akciji že takrat obstajala.

»Slovenec« je bil v tem pogledu edina izjema. Neprestano je opozarjal na pogubne zmote komunističnega nauka, in na usodepolne posledice podtalnega komunističnega delovanja med slovenskim narodom. Naj ob tej priložnosti spomnimo samo na njegovo stališče do španskih dogodkov. »Slovenec« je špansko revolucijo pravilno presojal. Že takrat je resno opozarjal, da se nekaj podobnega in morda še hujšega utegne pojaviti kjer koli v Evropi, tudi pri nas. Takrat je zadel na ostra nasprotovanja in nerazumevanje. Danes pa vidimo, da je imel prav.

Razmere so danes docela drugačne. Ves naš tisk je do komunizma zavzel pravilno stališče in mirno trdimo, da je opravil za narod delo, ki ga danes še ni mogoče v zadostni meri oceniti. Naš tisk je razbistril duhove in brezobzirno razkrinkaval komunistično lažno propagando in zločine političnega razbojništva, ki ga nad slovenskim narodom izvaja komunistična partija ob podpori Londona in Moskve. Tisk je utrl pot protikomunistični propagandi.

Delavska protikomunistična propaganda

Vse močnejša in bolj učinkovita kot je pisana pa je živa beseda. Govor od srca do srca človeka zagrabi, človek o besedi razmišlja in če je govor v družbi, potem se sam od sebe sproži pogovor o stvari in družba nadaljuje tam, kjer je govornik nehaj — pri vtihih. Zato je Propagandni odsek organiziral večja in manjša, toda redna tedenska zborovanja in predavanja. Ker sta pa komunizmu in po komunistični propagandi bila najbolj načeta dijaštvo in delavstvo, je bila protikomunistična propaganda najprej izpeljana med njimi.

Težavna je bila pot delavske protikomunistične propagande. Komunisti so v tovarnah delavstvo strahovali, mu grozili, protikomunistične borbe so iz posameznih podjetij odpeljali v gozd in jih tamkaj pobili. Mreža komunističnih volonov, propagandistov in ustraševalcev je bila povsod močno razpredena, saj so si v nekaterih tovarnah in podjetjih komunisti upali prirejati celo komunistična zborovanja. Protikomunistično usmerjeni delavci so bili pod stalnim pritiskom in strahovanjem komunistov. Toda tovarne je bilo treba prezračiti, po komunizmu zastrupljeno okolje ozdraviti, komunistično strahovanje streti in dati opore in poguma poštenim delavcem, to se pravi ogromni večini delavstva. To se je moralo izvršiti, pa tudi za ceno krvi. Kdo naj to izvrši?

Na tovarniških vratih je napisano: »Vstop nezaposlenim prepovedano. Ta napis pove tudi to, da nihče, ki ni delavec, ki z njim ne živi in čuti, nima dostopa do njegovega srca, do njegovih čustev in duše. Propaganda med delavci morejo uspešno vršiti le delavci.

Propagandna akcija se širi

Propagandni odbor je zajemal vedno večje število obratov, udeležba na predavanjih se je večala, manjkalo pa je govornikov. Bivše delavske strokovne organizacije delavcev — govornikov niso izsolale, niti jih niso vzgajale. Pa tudi tukaj je pomagala delavska mladina. Med mlajšimi delavci in delavkami je že lepo število dobro izolanih fantov in deklet, ki dobro poznajo socialno vprašanje in komunizem, ki so vajeni nastopati. Tem so se pridružili nekateri bivši starejši socialisti in krščanski socialisti iz bivših strokovnih organizacij. Spoznali so strašno komunistično nevarnost in ljubezen do stanovskih bratov in do naroda jih je nagnila k sodelovanju. Veliko so pomagali s svojim odločnim nastopom in ugledom, ki ga uživajo med delavstvom in to jim nikoli ne bo pozabljeno. Marsikdo iz stare garde, ki je do sedaj stal ob strani in okleval, češ kaj bodo rekli drugi, nič se še ne ve, kako bo, imam družino itd., je sedaj odločno nastopil proti komunistom. Protikomunistična propaganda se je širila kakor poplava in ni zajela samo mesta, ampak tudi deželo.

Mejnik v zgodovini slovenskega delavskega gibanja

Prvi veliki uspeh te propagande je bilo veliko delavsko in nameščensko protikomunistično zborovanje v Ljubljani v Delavski zbornici. Bilo je prav gotovo mejnik v zgodovini slovenskega delavskega gibanja. Delavstvo je tokrat slovesno in javno pokazalo svojo pripadnost k slovenski narodni skupnosti ter izrazilo svoj prezir in gnus nad delovanjem internacionalnega komunizma. Pokazalo je neomajno voljo, sodehovati z vsemi ostalimi stanovi slovenskega naroda pri uničenju njegovega največjega sovražnika, komunizma.

Rekorden obseg delavske propagande

Delavska protikomunistična propaganda je prav gotovo dosegla edinstven rekord v naši zgodovini, vsaj kar se tiče organiziranja ljudskih množic. Od 13. decembra 1943, ko so se pričela prva predavanja med delavstvom, pa do 31. marca 1944 je bilo organiziranih po tovarnah in večjih podjetjih 729 predavanj. Ker prisostvuje predavanjem tedensko 6200 delavcev, je doslej poslušalo protikomunistične govore 127.000 delavcev. Od teh predavanj je bilo 75 organiziranih na delu, in sicer v Logatcu, na Vrhniki, v Vevčah, v Zalogu in na Ježici, 634 pa v Ljubljani.

V vsaki tovarni je eno predavanje na teden, zmeraj na isti dan in ob isti uri. Po vseh tovarnah se v enem tednu govori o istem vprašanju. Delavcem so propagandisti predavali doslej o sledečih vprašanjih: 1. Slovenski mali človek in partizanstvo; 2. Kako komunisti rešujejo socialno vprašanje; 3. Skodljiv vpliv komunizma na delavska strokovna gibanja; 4. Rešitev socialnega vprašanja v Sovjetski Rusiji in v kapitalističnih državah; 5. Kdo je pravi Slovenec in kdo je izdajalec; 6. Rešitev socialnega vprašanja v Nemčiji; 7. Komunizem — uničevalec človekove osebnosti; 8. Židje so nosilci kapitalističnega zla; 9. Prava slovenska in nepravna komunistična — delavska enotnost; 10. Kominterni še vedno obstaja; 11. Resnična in prava rešitev socialnega vprašanja je mogoča samo po uničenju breznarodnega komunističnega razbojništva; 12. Borba proti komunizmu je služba slovenskemu narodu; 13. Državni kapitalizem — bič sovjetskega delavca; 14. Komunizem, rodbina in žena; 15. Komunistična razstava na Dunaju — podoba materialističnega sveta; 16. Komunizem in vera.

Dne 11. aprila je delavska protiko-

munistična propaganda napravila nadaljnji korak naprej. S tem dnem je začela s protikomunističnimi predavanji na vseh obrtno nadaljevalnih šolah med obrtniško mladino, to je med tisto mladino, od katere si je komunizem največ obetal in med katero je najprej poiskal zločince in poulične morilce. V protikomunistično akcijo je bilo zopet pritegnjenih 1000 novih ljudi. Predavajo jim mladi delavci in mlade delavke, prav tako kakor se to vrši pri dijakih.

S 16. aprilom pa je delavska propaganda napravila ne samo korak, ampak skok naprej: ta dan je uvedla predavanja med obrtniki, trgovci in gostilničarji.

Če greste okrog 11 po Miklošičevi cesti, začudeni gledate množice ljudi, ki se premikajo in previrajo pred palačo Zavoda za socialno zavarovanje, pred palačo Pokrajinske delavske zveze in pred kinom »Sloga«. To so trgovski pomočniki, obrtniški pomočniki, gostilniški osebje, vsi pa skupaj s svojimi gospodarji hite k predavanjem. Okrog 10.000 jih je. Saj to že niso več predavanja, to so že prava zborovanja. Kdaj prej bi bilo mogoče gospodarja in delavca spraviti skupaj, da se zanima in rešujeta isto vprašanje? Čas pa je prinesel tudi to in bo prinesel še marsikaj v nemalo korist delavcem in gospodarjem, če bodo v tej slogi in v stanovski skupnosti vztrajali. Pot je nakazana!

V nedeljo, 23. aprila, so prvič prišle na zborovanje ljubljanske služkinje, ki so napolnile dvorano Pokrajinske delavske zveze. Tako je bilo pritegnjenih k sodelovanju v protikomunistični propagandi zopet 1000 pozitivno usmerjenih žensk.

Na ta način smo prišli tako daleč, da sedaj vsak teden poslušajo protikomunistična predavanja 18.000 delovnih ljudi. To je prav gotovo v zgodovini našega naroda edinstven rekord!

Če bi pred 5 leti našim oblastnikom kaj takega svetovali, bi rekli, da je to neizvedljivo. Res je, da bi morda šlo nekoliko težje, toda že takrat bi se to moralo napraviti in bilo nam bi za danes prihranjeno marsikatero razočaranje, veliko manj krvi in solza bi bilo preliti.

Kaj pa uradniki?

Kaj ti ne spadajo med deloven narod, tako bo kdo mislil, ko bo bral te vrstice. Pa tudi ti bodo prišli na vrsto

V letošnji

Slovenčevi knjižnici

so v tisku oziroma v programu sledeče knjige:

Dušan Radić: *Ves*

Maks Metzger: *Monika potuje na Madagaskar*

Nil Petersen: *Opankarska ulica (I-II)*

Handel Mazzetti: *Štefana (I-IV)*

Jakob Heer: *Berninski kralj*

Henry Bordeaux: *Rodbina Roquevillardov*

Palikarjeva smrt in druge novogrške novele

Božena Nemcova: *Babica*

Kakor vidite bo za vsakega bralca nekaj. Vse knjige so dobro izbrane, z vsebino, ki vam bo gotovo všeč. Naročite se na Slovenčeve knjižnice! Škoda bo, če teh knjig v vaši družinski knjižnici ne bo.

s 1. majem, in sicer prav vsi, tako državni, kakor samoupravni, javni in privatni uradniki. Ker bo teh okrog 5000, se bo število poslušalcev tedensko dvignilo na 25.000. To bodo veličastna zborovanja!

Organizacijski stroj

Kako je bilo mogoče vse to izpeljati? Najprej je treba povedati, da ima za to stvar nesporno in glavno zaslugo g. prezident Rupaik. On je uvidel in vedel, da delavske množice niso komunistične, temveč da so le zaslepljene od komunistične propagande in deloma zapeljene. In ker je naš narod za pameten pouk dovzeten, je g. prezident v svoji uvidenosti in razumevanju takoj naročil, naj se organizira široka protikomunistična propaganda, ki naj z živo, govorno besedo zajame vse delavce, ročne in duševne. Sam je pomagal in še danes pomaga ne samo z nasveti, temveč tudi z dejanji, učinkovito pomočjo.

Veliko razumevanje in pomoč nudijo akciji tudi njegovi sodelavci in nemški svetovalci, ki imajo za seboj odlično propagandno šolo in izkušnje.

Tudi delodajalci so pokazali za stvar polno razumevanje. Brez njihovega sodelovanja, ki zanje prav gotovo pomeni večjo ali manjšo žrtev, pro-

gramde papirja, ki izginja v kuverte; kupe listov, ki služijo za kontrolo nad udeležbo, sortirajo po številkah delodajalcev; na novo se pripravljajo kuverte s kontrolnimi listki za naslednji mesec itd. Tu sem bi se lahko prišel marsikak šef učiti, kako se z malo ljudmi opravi veliko delo, če je pravilno organizirano.

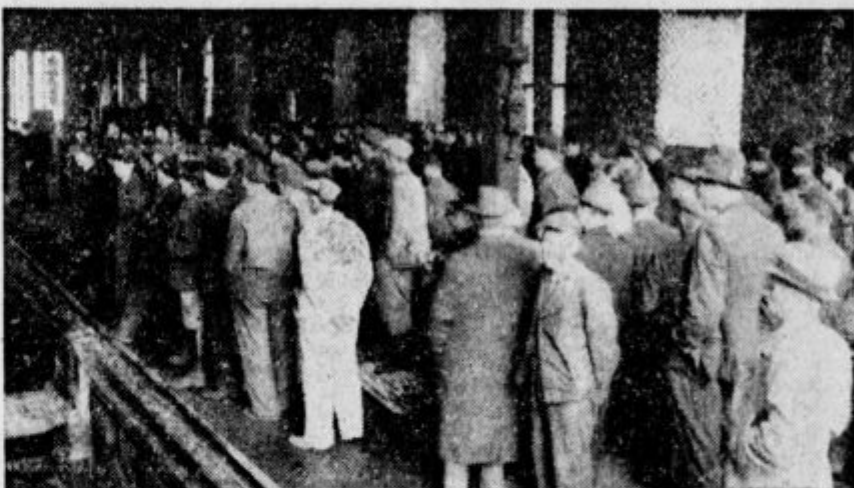
V nekaterih sobah je velik vrvež, ker ljudje prihajajo po pojasnila, pri našajo opravičila; predavatelji, katerih je nad 100, pa se zbirajo k informativnim sestankom in rednim sejam.

Kakšni so uspehi?

Ali protikomunistična propaganda med delavstvom žanje uspehe? Ali se ves ta napor in žrtve izplačajo? Da, v polni meri!

Komunistično strahovanje po tovarnah je strto. Delavci so spregledali in spoznali, da so bili prevarani; spoznali so, da jih je delavska protikomunistična propaganda obvarovala pred največjo prevaro, ki bi jo mogli doživeti, da bi namreč padli v popolno sužnost boljševiškega državnega kapitalizma.

Sami iz svoje srede odločno izločajo komunistične teroriste in hujskače. Željno pričakujejo vsak teden predavanja in predavatelji iz tedna v teden doživljajo večje odobravanje in prizna-

Antikomunistische Versammlung im Laibacher Heizhause. — Protikomunistično predavanje v ljubljanski kurilnici.

paganda ne bi tako lepo uspevala. Stvari gredo na roko kjer koli morejo in skupno s svojimi delavci in nameščenci se udeležujejo predavanj. Zanimiv je pogled po tovarnah, kjer skupaj sede gospodar, ravnatelj, delavci in uradniki. Drug ob drugem, od gospodarja pa do zadnjega dvorišnega delavca poslušajo vsi isto besedo, ki je včasih tudi trpka tako za gospodarje kakor za delavce, kajti tudi v propagandi velja načelo: vsakemu svoje! Protikomunistična akcija noče postati niti muzej reakcije pa tudi ne strelodvod za razredne borbe.

Ne smemo pa pozabiti tudi tistih, ki nosijo vso težo tega dela, to so voditelji in organizatorji propagande in govorniki. Ne gre za imena bolj ali manj znanih ljudi, saj vsi delajo iz golega idealizma, iz nesebične ljubezni do naroda in do krščanske kulture. Šestnajst ljudi obvlada ves ta ogromni stroj in skrbi, da nemoteno teče vsak dan, vsak teden, iz meseca v mesec in bo tekel še dolgo, dolgo...

Sestavljalec predavanj, ki jih je 12, se trudijo, da sestavijo aktualna in učinkovita predavanja. Pisarniški uradniki in uradnice, ki jih je 10, skrbijo, da ta predavanja pravočasno v zadostnih izvodih razmnožijo, da jih vsi govorniki dobijo vsaj en teden pred predavanjem v roke z obvestilom, kdaj, kje in ob kateri uri imajo predavanje. Propagandna pisarna ne izgleda kakor navadna pisarna, izgleda kakor tovarna. Vsi hite z delom, kakor da imajo plačo od kosa. Po mizah leže

nje. Zelo radi poslušajo ženske govornice, ki so s svojimi govori tudi v velikih obratih sicer trde možakarje ga ule do solz.

V mnogih tovarnah je protikomunistična miselnost popolnoma zmaga! — Veliki večini obratov je že le prebit, ozračje bolj ali manj razčiščeno in protikomunistično usmerjen delavci prevzemajo vodstvo nad ostalim delavstvom. Komunisti so zgubili voljo do dela in so zagrenjeni.

V vseh podjetjih pa so se omahljivci in pristaši »OR« ohrabirali in se pri družili protikomunistom. Komunisti sicer trdijo, da bi s podtalno propagando protikomunistično akcijo one mogočili, toda stvar je zanje izgubljena. Poskušajo na ta način, da zahtevajo od protikomunistične propagande različna posredovanja in delo, ki spadajo izključno v delokrog sindikalnih organizacij. Zato tudi predavatelji večkrat naglašajo razliko med sindikalnim in propagandnim delom.

Tudi propaganda med obrtništvom pri trgovskem in gostilniškem osebju že lepo uspeva. Ravno v teh stroka so komunisti z lažno propagando in najrazličnejšimi obljubami upali do seči uspehe.

Na svoje polletno delo je protikomunistična propaganda lahko ponosna, treba je samo vztrajnosti, neodjenljiv volje pri vseh sodelavcih in uspeh h popolni.

—n—

Auch die Arbeiter der Tabaktrafik hören aufmerksam dem Vortrage zu. — Delavci tobačne tovarne spremljajo z zanimanjem govor o komunizmu

Die Strassenbahner hören dem Vortrage zu. — Uslužbenci cestne železnice poslušajo govor